

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ
ПОСЕСИВНОСТІ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ А. ГЕЙЛІ
«ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0359-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Нетреба Ганна Олександрівна

Керівник к. ф. н., доц. Шевчук О. В.
Рецензент к. ф. н., доц. Залужна М. В.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри англійської філології

« _____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

НЕТРЕБІ ГАННІ ОЛЕКСАНДРІВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) Функціонування лексико-семантичного поля посесивності на матеріалі роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Шевчук Оксана Василівна, к. ф. н., доц.

затверджені наказом ЗНУ від «23» квітня 2020 року № 483-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту)
1 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
теоретичні засади теорії лексико-семантичного поля; походження та визначення явища посесивності в сучасній англійській мові; особливості функціонування посесивних конструкцій в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) з'ясувати сутність теорій походження лексико-семантичного поля; 3) визначити відмінні риси лексико-семантичного поля; 4) розглянути засоби вираження посесивності в сучасній англійській мові; 5) проаналізувати фактори, які впливають на вживаність посесивної конструкції на матеріалі роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Шевчук О. В., к.ф.н., доц.	15.11.2020	15.11.2020
Розділ 1	Шевчук О. В., к.ф.н., доц.	21.06.2020	21.06.2020
Розділ 2	Шевчук О. В., к.ф.н., доц.	12.09.2020	12.09.2020
Розділ 3	Шевчук О. В., к.ф.н., доц.	23.09.2020	23.09.2020
Висновки	Шевчук О. В., к.ф.н., доц.	15.11.2020	15.11.2020

6. Дата видачі завдання 20.05.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2020	виконано
3.	Написання вступу	листопад 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2020	виконано
5.	Написання практичних розділів	вересень-жовтень 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

Г. О. Нетреба
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

О. В. Шевчук
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

В. А. Бережний
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 64 стор., 57 джерел, 1 додаток.

Об'єкт дослідження: є семантичне поле посесивності у сучасній англійській мові.

Мета роботи: є особливості функціонування лексико-семантичного поля посесивності в тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Теоретико-методологічні засади: ґрунтуються на роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених поняттю лексико-семантичного поля посесивності в сучасній лінгвістиці (В. фон Гумбольдт, О. М. Селіверстова, О. С. Ахманова, Й. Трір та ін.).

Отримані результати: Найбільш вживаною посесивною конструкцією ми виявили $N + N$, тому що вона є більш компактною і переважно використовуються у розмовному стилі сучасної англійської мови. Велика група прикладів конструкції $N+N$ в якості першого компонента містить власні імена. Коли ми розглядаємо власні імена, необхідно відзначити, що лінгвісти не визначають власні імена значущими лексичними одиницями, та вони не мають єдиної думки на предмет їх семантичного змісту. Більшість власних імен перекладається завдяки енциклопедичним знанням у визначенні власних назв. При перекладі дуже важливо розуміти значення власної назви, світогляд і досвід перекладача, так як значення власної назви постає як набір енциклопедичних відомостей про об'єкт.

Серед ряду досліджуваних посесивних конструкцій найчастіше використовувалися конструкції $N+N$ та $N's+N$, відсоткове співвідношення цих конструкцій майже однакове (45% $N+N$ та 46% $N's+N$).

Ключові слова: *лексико-семантичне поле, лексико-семантична група, посесивність, посесивні відношення, предикативні конструкції*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	6
1.1 Визначення лексико-семантичного поля.....	6
1.2 Основні відмінні риси лексико-семантичного поля.....	12
1.3 Принципи класифікації лексико-семантичного поля	17
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩА ПОСЕСИВНОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	22
2.1 Походження та визначення явища посесивності	22
2.2 Дослідження частин мови, які характеризуються наявністю посесивності	26
2.3 Фактори, які впливають на функціонування явища посесивності у сучасній англійській мові	31
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОСЕСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В РОМАНІ АРТУРА ГЕЙЛІ «ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ»	35
3.1 Загальна характеристика роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз».....	35
3.2 Фактори, які впливають на вживання конструкцій $N+N$, $N's N$ в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»	47
3.3 Фактори, які впливають на вживаність конструкції $N+of+N$ в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз».....	57
3.4 Порівняльний аналіз вживання конструкцій в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз».....	63
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТОК А	77

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЛСП – Лексико-семантичне поле.

ЛСГ – Лексико-семантична група.

ВСТУП

У сучасній лінгвістиці існує багато понять, які не мають однозначних визначень, не винятком, серед яких є і поняття поле. Серед найважливіших досліджень треба виокремити проблему лексико-семантичного поля як об'єкту порівняльної типології. За сучасними уявленнями лінгвістів лексико-семантичне поле – це сукупність лексем, що позначають певне поняття в широкому сенсі слова, які включають в свій склад слова різні частини мови.

Завдяки вченням В. фон Гумбольдта про внутрішню форму мови, багато лінгвістів займалися вивченням цієї теми і вкладали різний зміст у поняття «поле», обираючи різні предмети й методи дослідження.

Дослідженням лексико-семантичних полів займалися науковці, і зокрема мовознавцями, в процесі їх дослідницької діяльності. Вже в кінці XIX – початку XX ст. згадували про семантичні зв'язки між мовними одиницями такі вчені як О. Потебня, М. Покровський, Р. Мейер, Г. Іпсен, О. Ахманова, М. Кочерган та ін. Й. Тріп та Л. Вейсгербер детально вивчили понятійний зміст мови, а В. Порціг, Г. Іпсен, А. Йоллес з лінгвістичної точки зору дослідили групи слів або весь словник мови. О. Потебня, М. Покровський, Л. Щерба дослідили конкретні мовні явища за групами.

Попри значний інтерес науковців до вивчення лексико-семантичного поля, на сучасному етапі розвитку питання ще залишаються дискусійні положення й невирішені проблеми. Зокрема, вчені досі не лише не дійшли єдиної думки з приводу єдиного визначення, питання дослідження функціонування лексико-семантичного поля посесивності на матеріалі художнього тексту майже не досліджувалося.

Актуальність роботи зумовлена тим, що, незважаючи на певну увагу до обраного питання та наявність результатів дослідження деяких із аспектів, вивчення лексико-семантичного поля посесивності в сучасній англійській

мові залишається актуальним і потребує подальшого вивчення. Це питання є одним із найбільш дискусійних у сучасному мовознавстві.

Наукова новизна визначається тим, що вперше був здійснений порівняльний аналіз функціонування посесивних конструкцій на матеріалі роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Об'єктом дослідження є семантичне поле посесивності у сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є особливості функціонування лексико-семантичного поля посесивності у романі А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Метою дослідження є особливості функціонування лексико-семантичного поля посесивності в тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) розглянути визначення поняття «лексико-семантичне поле» в сучасній лінгвістиці;
- 2) визначити основні відмінні риси лексико-семантичного поля;
- 3) розглянути принципи класифікації лексико-семантичного поля;
- 4) дати визначення та з'ясувати походження явища «посесивності» в сучасній англійській мові;
- 5) дослідити частини мови, які характеризуються наявністю посесивності;
- 6) розглянути фактори, які впливають на функціонування явища посесивності в сучасній англійській мові в сучасній англійській мові;
- 7) надати загальну характеристику роману А. Гейлі «Остаточний діагноз»;
- 8) виявити фактори, які впливають на вживаність конструкції $N+N$ та $N's+N$ в романі А. Гейлі «Остаточний діагноз»;
- 9) виявити фактори, які впливають на вживаність конструкції $N+of+N$ в романі А. Гейлі «Остаточний діагноз»;

10) здійснити порівняльний аналіз вживання конструкцій $N+N$, $N's+N$, $N+of+N$ в романі А. Гейлі «Остаточний Діагноз».

Матеріалом дослідження є текст роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Методи дослідження. В якості основних методів дослідження застосовувалися: метод укладання суцільної вибірки, методи порівняльного та кількісного аналізу, описовий метод.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час проведення лекційних та семінарських занять з мовознавства, теоретичної граматики, спец курсів з когнітивної та функціональної лінгвістики.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку.

У вступі подано загальні відомості про наукову роботу, обґрунтування актуальності дослідження, висвітлення мети і головних завдань дослідження, визначення об'єкту, предмету, методів дослідження та інформаційної бази, а також розкрито структуру наукової роботи.

У першому розділі ми визначили поняття «лексико-семантичного поле», з'ясували відмінні риси лексико-семантичного поля та розглянули класифікацію лексико-семантичного поля.

У другому розділі нами було розглянуто поняття «посесивність», походження явища посесивності. Також, дослідили частини мови, які характеризуються наявністю посесивності, які фактори впливають на функціонування явища посесивності в сучасній англійській мові.

Третій розділ містить власний аналіз посесивних конструкцій в оригіналі роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

У висновку подано узагальнені результати дослідження. Додаток містить порівняльну таблицю посесивних конструкцій, добірку із 100 сторінок роману А. Гейлі «Остаточний діагноз».

Загальна кількість сторінок 64, кількість використаних джерел 57.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Визначення лексико-семантичного поля

У лінгвістиці існує багато понять, які не мають однозначних рішень, серед яких є і поняття поле. Проблема лексико-семантичного поля як об'єкту порівняльної типології знаходиться серед найважливіших досліджень. За сучасними уявленнями філологів лексико-семантичне поле – це сукупність лексем, що позначають певне поняття в широкому сенсі слова, які включають в свій склад слова різні частини мови.

Проаналізувавши роботи, які присвячені вивченню цього питання, поле розглядається на основі матеріалів індоєвропейських мов. Уявлення про лексику як різноманітну, багатоаспектну і в той же час цілісну систему об'єкта пояснює можливість побудови різних, але взаємопов'язаних її підсистем. Дослідження лексичної системи мови проводиться зазвичай у формі виявлення лексичних угруповань різного типу і обсягу, а також встановлення їх відносин один з одним. Пошуки шляхів вивчення системних зв'язків лексичного складу привели до виникненню теорії семантичного поля.

У сучасній лінгвістиці існують теоретичні концепції і методологічні підходи при вивченні поля. Існує безліч точок зору, щодо теорії поля, які представляють загальні ідеї – ідеї семантичного зв'язку слів один з одним в мові. В понятті «поле» лінгвістам вдалося реалізувати ідею про наявність якоїсь структурної величини, яка об'єднує лексику в лексико-семантичну

систему, де кожна лексема виявляє цю величину як домінуючу сему лексичного значення.

Поле – це такий термін, який застосовується в лінгвістиці для позначення сукупності лексичних одиниць, з'єднаних спільним змістом і відображає понятійний, предметний чи функціональний збіг позначувальних явищ [Селіванова 2006, с. 111]. Поняття «поле» перш за все характерно для фізики, але воно вже багато часу використовується в психології, біології та соціології. Але сутність поняття «семантичне поле» залишається нез'ясованим до сих пір.

Щодо визначення поняття «поле», сучасні лінгвісти виділяють два підходи: екстралінгвістичний, або він має другу назву – неогумбольдтіанський підхід, який виділяє «поле» на основі поняття [Краткий словник 1996, с. 139]. Наступний підхід – лінгвістичний, коли поле виділяється за значенням слова.

Поняття «лексико-семантичне поле» було розглянуто багатьма науковцями, і зокрема мовознавцями, в процесі їх дослідницької діяльності. Вже в кінці XIX – початку XX ст. згадували про семантичні зв'язки між мовними одиницями такі лінгвісти як О. Потебня, М. Покровський, Р. Мейер, Г. Іпсен та ін. Серед наведених нижче визначень є схожі, але деякі суттєво відрізняються. Ми систематизували визначення на дві групи: словникового типу і конкретні спеціалізовані визначення.

Почнемо з визначень наданих тлумачними словниками. Згідно з оксфордським словником англійської мови, який надає наступне поняття: «семантичне поле – лексичний набір семантично пов'язаних предметів, наприклад, дієслів сприйняття» [Oxford English Dictionary]. У кембриджському словнику визначення відсутнє взагалі [Cambridge English Dictionary]. Словник лінгвістичних термінів О. Ахманової надає наступне визначення «семантичне поле – це частина дійсності, яка виділяється в людському досвіді і теоретично має в мові відповідність у вигляді автономної лексичної мікросистеми» або «це сукупність слів і виразів, які є

складовими тематичного ряду, слова і вирази мови, які у своїй сукупності покривають певну сферу значень» [Ахманова 1966, с. 334].

Згідно енциклопедії: «семантичне поле-термін, який застосовується в лінгвістиці для позначення сукупності мовних одиниць, об'єднаних загальною (інтегральною) семантичною ознакою; іншими словами – мають певний загальний нетривіальний компонент значення» [Енциклопедія Навколосвіт].

Лінгвіст Адрієн Лерер визначив «семантичне поле, як сукупність лексем, які охоплюють певну концептуальну область і які несуть певні конкретні відносини між собою» [Richard Nordquist 1985].

Дані визначення мають як недоліки, так і певні переваги. Згідно з визначень, ми не знаходимо єдине визначення лексико-семантичного поля, а тільки його окремі компоненти. Семантичне поле розглядається у всіх визначеннях, як сукупність лексем, але відмінною рисою є те, що інші компоненти можуть мати між собою спільні відносини або взагалі не пов'язані між собою.

Й. Трір був перший, хто дослідив поле в лінгвістиці [Трір 1931, с. 347]. Визначення поняття «поле» за Тріром – це сукупність лексичних одиниць, які об'єднуються згідно спільного змісту або формальних показників. Можна зробити висновок, що кожне слово має певне лексико-семантичне поле, а інколи і декілька полів.

Й. Трір розмежував поняття «лексичне» та «понятійне» поле та позначив їх як два окремих терміна. Згідно теорії Тріра, поля поділяються на такі елементи: слово і поняття, але складові компоненти лексичного поля повністю відповідають до понятійного поля. Під понятійним полем, мається на увазі, структура окремої понятійної сфери або поняття, які присутні у мовній свідомості, які не відповідають їй зовнішній форми виявлення [Семчинський 1998, с. 113]. Лексичне поле це слово, яке об'єднане із низкою споріднених слів, які підпорядковуються поняттєвому комплексу.

Метод Тріра обмежують саму теорію мови, тому що слово може належати тільки до одного конкретного поля. Теорія Тріра не є ваговою для подальших досліджень, оскільки не має чіткої різниці між поняттям і словом [Кубрякова 1996, с. 139]. Звісно, концепція Тріра дала поштовх для наступних досліджень, але була розкритикована в окремих теоретичних принципах лексико-семантичного поля.

Німецький лінгвіст Л. Вайсгербер продовжив розвиток теорії поля на ідеях Тріра. Він стверджує, що поле це система, яка повинна виокремлюватися з цілого [Селіванова 2006, с. 111]. При створенні лексичного поля, треба виокремлювати головне слово, але спочатку проаналізувати диференційні ознаки інших, присутніх слів у полі. Згідно з Вайсгербером, лексичне поле – це об'єктивна реальність, яка не є асоціативним полем, тому що лексичне поле завжди збігається з поняттєвим.

Вперше термін «семантичне поле» був введений Г. Іпсеном в 1924 році, де поле визначалося як сукупність слів, що мають спільне значення [Ipsen 1924, с. 30-35]. Слід зазначити, що при лексичному описі, видатні вчені, такі як Й. Трір, В. Гумбольдт, Г. Остгоф, використовували термін «система», а не «поле».

Треба приділити уваги думки В. Абрамова, яка базується на наступному визначенні: «поле – сукупність змістових одиниць (понять), які відповідають конкретній сфері людського досвіду» [Абрамов 1966, с. 34]. Він наголошує, що це структурована система до складу якої входить значна кількість лексичних одиниць, які об'єднані загальним значенням, які відображають у мові окрему понятійну сферу.

В. Порціг надає наступне визначення «семантичне поле». Слово це самостійна мовна одиниця, яке зв'язане за певним значенням, що виявляється у словосполученнях та реченнях. Порціг виявив зв'язки, які містяться в значенні слова наприклад, «хватати» пов'язано з «рука». Полем називається співвідношення домінуючого-дієслова та суб'єкта чи об'єкта або домінуючого-прикметника і іменника [Жаботинская 2011, с. 57]. Отже,

«семантичне поле» В. Порціга базується на валентності слів та є синтагматичним утворенням, в той час як поля Тріра є парадигматичні.

Згідно з думкою П. Денисова «поле» – це ядерна структура в мові, яка утворена не за ознаками бінарної опозиції, а за принципом градування, що складається з ознак високого ступеня детермінованості, і периферії – явищ із високим рівнем варіативності [Денисов 1980, с. 145].

Французький лінгвіст Б. Швіше, висунув своє визначення поняття «семантичне поле» [Шафиков 1999, с. 81]. Згідно Швіше «семантичне поле – це замкнута система, яка зв'язує концептуальне і лексичне поля, де концептуальне поле виражене одним словом або сукупністю спеціальних і загальних термінів».

Семантичне поле О. Духачек – це сукупність слів, які пов'язані один з іншим конкретними взаємовідносинами, які в свою чергу формують ієрархічну структурну єдність [Духачек 1989, с. 32].

О.О. Селіванова, дослідження якої були зазначенні вище, розглядає лексико-семантичне поле як парадигмальний зв'язок певної частини мови за схожістю інтегрального компонента [Селіванова 2006, с. 282]. Отже, вона стверджує, що лексико-семантичне поле має свій окремий центр, який нараховує найбільш уживані слова з яскравим інтегральним компонентом, та периферію, яка містить слова менш частотні за вживанням, стилістично забарвленні.

Спираючись на дослідження А. А. Уфімцевої, яка стверджувала, що лексико-семантичне поле – це з'єднання семантично пов'язаних лексем, що включають лексико-семантичні групи, одна з яких є ядерною, у той час, коли лексико-семантична група – сукупність слів, які відносяться до однієї частини мови, що мають внутрішні зв'язки на основі взаємопов'язаних елементів значення [Жаботинская 2009, с. 115].

Свою ідею визначення семантичного поля висунув лінгвіст Ф. Жилка. Він зазначає, що семантичне поле – це складна, функціональна, структурна одиниця лексично-семантичного рівня. Звернемо увагу на те, що об'єднання

слів у лексико-семантичне поле можливе лише за наявності спільних значеннєвих сем, що забезпечують семантико-сміслові зв'язки в межах утвореної одиниці [Жилко 1979, с. 29]. Більш ширше поняття надає С. Семчинський. Згідно його думки, семантичне поле – це угруповання лексем, які стосуються людської свідомості і об'єднуються у певну «тематичну» групу [Семчинський 1998, с. 167].

Наступне визначення поля було введено лінгвістом З.Тарлановим. Він стверджує, що поле це «компактна частина словника», яка містить конкретну «понятійну сферу» мови [Будагов 2000, с. 255]. Згідно з Тарлановим, у полі існують певні закони і «картину світу», які суттєво відрізняються з аналогічними явищами у різних мовах.

Визначення Б. Городецького не відрізняється суттєво від попередників, але він стверджує, що семантичне поле – це сукупність схожих семантичних одиниць, які пов'язані специфічними семантичними відносинами [Городецький 1969, с. 173]. Наступне визначення варто уваги і також надає підстави для подальших дослідників. Ф. П. Філін визначає лексико-семантичне поле, як структуровану, постійно здатну змінюватись мікросистему [Жаботинская 2003, с. 145].

М. Кочерган надає наступне визначення: «лексико-семантичне поле – це сукупність парадигматично пов'язаних лексичних одиниць, що об'єднані спільністю змісту і відображають поняттєву, предметну чи функціональну подібність позначуваних явищ» [Кочерган 2001, с. 266].

Розглядає лексико-семантичне поле і лінгвіст З. Вердієва. Визначення Вердієвої має деяку схожість із визначенням З. Тарланова, оскільки поле – це ієрархічна структура великої кількості лексичних одиниць, об'єднаних загальним значенням, які відбивають у мові певну понятійну сферу [Вердієва 2013, с. 107].

Зовсім інше визначення ми розглянули у дослідженнях С. Шармар. Під лексико-семантичним полем, він називає «сукупність слів різних частин

мови, об'єднаних на рівні лексичного значення загальною інтегральною семою» [Маслова 2008, с. 147].

Отже, ми з'ясували, що поняття «лексико-семантичне поле» було запроваджене у ХХ ст. і має багато різних за значенням визначень. Лексико-семантичне поле вміщує такі головні проблеми лексикології як синонімія, антонімія, полісемія, а також проблеми співвідношення слова і поняття. Кожне поле – це складна система, яка вміщує різнорівневі мовні одиниці, які виконують спільну функцію на основі спільності категоріального змісту. Також, поле це своєрідна мозаїка, де слово посягає окреме місце в лексико-семантичному просторі. Кожна складна система притаманна конкретній мові, бо кожна мова по-своєму членує об'єктивний світ.

1.2 Основні відмінні риси лексико-семантичного поля

Дослідивши і проаналізувавши різні визначення лексико-семантичного поля, нам необхідно визначити, якими певними ознаками володіє лексико-семантичне поле.

Семантичні ознаки представляють основні концептуальні компоненти значення будь-якого лексичного елемента. Індивідуальна семантична ознака становить один компонент наміру слова, який є власним змістом або поняттям. Мовне значення слова виникає з контрастів, тобто суттєвих відмінностей з іншими словами. Семантичні ознаки дозволяють лінгвістиці пояснити, як слова, що мають певні ознаки, можуть бути членами одного семантичного поля. Відповідно, контраст у значеннях слів пояснюється різними семантичними ознаками [Fromkin 2007, с. 315]. Наприклад, “*father*” та “*son*” мають спільні компоненти “*human*”, “*kinship*”, “*male*” і, таким чином, є частиною семантичного домену чоловічих сімейних відносин. Вони

відрізняються термінами “generation” та “adulthood”, саме це надає кожному слову його індивідуальне значення.

Компоненти ЛСП пов’язані один з іншим, вони не є ізольованими. Однією з головних рис ЛСП є багатозначність, але інші значення належать до різних полів [Кочерган 2001, с. 210]. Розглянемо, наприклад, дієслово “to make”, одним значенням належить до ЛСП «робити щось своїми руками», а інше значення – «заводити друзів», наприклад (*to make friends*); слова “warm” або “cold” належать до ЛСП «температури», а інше значення – «почуттєве поле». Важливо зазначити, що під час акту комунікації, ми в першу чергу згадуємо лексико-семантичне поле, а вже потім знаходимо потрібне слово. Вибір найточнішого слова залежить від об’єктивного світу, який відображений у лексиці.

Ми проаналізували визначення ЛСП представлене багатьма мовознавцями, і можемо стверджувати, що поле – це складна, багатокomпонентна система. Зараз, ми розглянемо критерії, які впливають на розподіл слів у певні ЛСП. Деякі критерії вже були розглянуті раніше, такі як асоціативні ролі (Г. С. Щур), типова ознака (В. Порциг), поняття (Й. Трір), відношення між елементами (Ю. М. Караулов, А. Лерер) тощо.

Прикладами ЛСП є такі: поле спорідненості, поле переміщення (руху), поле розумової діяльності (мислення), темпоральне (часове) поле, метеорологічне (погодне) поле, поле сприймання, поле температури тощо. Кожному полю притаманна інтегральна ознака, яка об’єднує всі одиниці поля.

Васильєв Л. М. виділяє наступні властивості лексико-семантичного поля [Васильєв 1990, с. 24]:

1. Семантичне поле багатозначне, але повинно мати хоч б один спільний компонент. Цей компонент виражений архісемою, тобто, лексемою з найбільш узагальненим значенням.

2. Структура ЛСП поділяється на мікрополя – семантичні об'єднання, члени яких пов'язані інтегральною ознакою, вираженою, зазвичай, ядерною лексемою.

3. Внутрішня структура поля розуміється як набір відношень, що пов'язують лексико-семантичні одиниці.

4. ЛСП не ізольовані одне від одного та кожне слово входить в певне ЛСП.

5. Одне ЛСП може об'єднуватися в інше поле більш високого рівня.

6. Для носія мови кожне ЛСП інтуїтивно зрозуміло.

7. ЛСП виступає як самостійна підсистема мови.

8. Лексика цілком відтворює реальний світ, тобто понятійну картину конкретної мовної спільноти.

9. Оскільки мова постійно змінюється, межі поля також рухомі.

Бондарко О.В., радянський лінгвіст, виділив основні ознаки ЛСП:

– спільність семантичних функцій елементів;

– взаємодія граматичних і лексичних елементів;

– розчленовування;

– центр-периферія;

– поступові переходи від одних угруповань до інших, часткові

перетини, загальні сегменти.

Яворська Г.М. виділяє певні етапи для виділення одиниць лексико-семантичного поля [Яворська 1992, с. 7]:

1) визначити понятійну основу аналізованого об'єднання;

2) інтуїтивний відбір одиниць, які підпадають під це поняття;

3) уточнення принципів і критеріїв виділення семем;

4) фільтрування одиниць;

5) укладання остаточного списку.

Кожне ЛСП має слово, яке характеризується певним явищем, конкретною емоцією та більш нейтральним словом, слово з загальним значенням. Кожне ЛСП має спільні риси в своїй структурі, компоненти якої

складають ядро, центр та периферію. Спробуємо уявити, що ЛСП це сфера, тоді його ядра будуть розташовані на відстані залежно від ступеню їхньої смислової близькості до загального значення поля [Берест 2004, с. 38]. Отже, виходячи з цього положення, у центрі будуть розташовані слова з найчастішим ступенем вживаності. Проаналізуємо декілька поглядів щодо структури ЛСП.

На думку А. А. Уфимцевої, поле складається з ядра, центра і периферії. Ядро має спільні семи для всіх лексичних одиниць. До центру поля входять одиниці, які мають інтегральне значення, спільне з ядром, отже, периферія поля включає в себе найбільш віддалені від ядра одиниці. Треба зазначити, що периферійні одиниці зазвичай вступають у контакт з іншими лексико-семантичними групами, утворюючи лексико-семантичну безперервність мовної системи [Уфимцева 200, с. 139-141].

Наступна розглянута структура лексико-семантичного поля суттєво відрізняється від попередньої думки. Згідно з лінгвістом З. Д. Попової, основні компоненти поля це ядро, ближня та дальня периферії [Попова 1989, с. 162]. Ядро містить в собі високочастотні, функціонально нейтральні слова, які відносяться до ЛСП. Ближня периферія нараховує однозначні одиниці, які мінімально залежать від контексту. До дальньої периферії належать низькочастотні, багатозначні одиниці, які мають одну обмежену сему залежну від контексту.

Отже, якщо порівнювати дві надані структури, ми можемо зробити висновок, що кожне ЛСП має ядро, центр і периферію. До складу ядра входять одиниці з високою ступеню вживання. Також, ядро це ступінь, яка характеризується досить чіткими ознаками. Периферія налічує до свого складу найбільш віддалені слова від ядра, тобто слова з найменшою частотністю вживання.

А. М. Кузнецов висуває наступні критерії відбору до ядра ЛСП, так як не кожна ознака може виступати ядром [Кузнецов 2007, с. 115]:

- 1) інтегральна ознака повинна об'єднувати однорідні лексичні одиниці;

2) вона повинна задавати певну орієнтацію утвореного на її основі ЛСП;

3) інтегральна ознака повинна мати обмежувальні властивості, зумовлюючи входження до складу ЛСП обмеженої кількості лексичних одиниць.

Як зазначає Й. А. Стернін, межа між центром і периферією, між центром і суміжними полями відсутня [Стернін 1985, с. 38]. Перехід від ядра до периферії поступовий процес, під час якого виділяються периферійні зони поля. Наявність периферії у кожному полі є обов'язковим. Жодне мовне явище не складається тільки з ядра, оскільки периферія це важливий елемент лексичного значення.

Лексико-семантична група це складна, ієрархічна організація, яка характеризується наявністю декількох рівнів, які утворюються від загального до часткового, що формують певну систему. Як вже зазначалося, ЛСП складається із мікрополів, які об'єднуються між собою у лексико-семантичні групи. Лексико-семантична група – це сукупність слів, що належать до однієї частини мови та об'єднуються внутрішньомовними зв'язками на основі взаємозалежних елементів свого значення [Селіванова, 2006. с. 338]. Наприклад, до лексико-семантичної групи лексеми “field” відносяться такі слова як, з одного варіанту значення – “farm”, “ground”, “sport ground”, а з іншого – “subject”, “practical work”.

Згідно думки В. Абрамова, лексико-семантична група поєднує в собі значення слів із конкретним поняттям, але розрізняються ступенем якості, ознаки, дії і протиставленнями якості ознаки, дії, предмета, явища тощо. Формування лексико-семантичної групи відбувається при взаємодії лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників [Звегинцев 2001, с. 195]. В. Абрамов стверджує, що складові лексико-семантичної групи є спільні семантичні компоненти, які характеризуються семантичною тотожністю або протилежністю.

Завдяки визначенням та певними характеристикам лексико-семантичного поля і лексико-семантичної групи В.В. Левицький виділяє декілька диференційних ознак [Селіванова 2006, с. 305]. По-перше, компоненти семантичного поля об'єднуються позамовно, а компоненти ЛСГ об'єднуються внутрішньомовними відношеннями. Для семантичного поля характерні конкретні, абстрактні слова одного рівня, а для ЛСГ характерні матеріальні чи ідеальні об'єкти. Ще однією важливою рисою є обсяг групи. ЛСП складається з двох компонентів, а ЛСГ налічує більшу кількість компонентів. У ЛСГ домінантою є ціле слово, а у ЛСП це один спільний компонент.

Отже, основною відмінною рисою лексико-семантичного поля є те, що лексико-семантичне поле є складною, багаторівневою організацією, яка об'єднує в собі лексичні одиниці (лексико-семантичні групи). Лексико-семантичне поле порівнюється зі сферою, яка складається із ядра, центра та периферії. Головною специфікою лексико-семантичних полів виявляється в кількості наявних компонентів у полі і опозиції між цими компонентами.

1.3 Принципи класифікації лексико-семантичного поля

Засвоєння явища навколишнього світу полягає в їх найменуванні та і в класифікації. Структурування словникового складу мови, як було зазначено раніше, відбувається на лінгвістичних і позамовних підставах. Семантична організація лексичної системи мови не є остаточною, оскільки немає чіткого визначення і опису семантичної категорії.

В лінгвістиці виділяють різні види семантичних полів. Розглянемо класифікацію запропоновану А. А. Уфимцевою [Уфимцева 1962, с. 200]. Вона виділяє наступні семантичні поля, а саме асоціативно-семантичні поля,

що складаються на основі асоціативного експерименту, і функціонально-семантичні поля, що включають лексичні та граматичні значення.

Наступна класифікація, запропонована О. Дібровою досліджує лексико-семантичне поле згідно розподілу на частини мови. Семантичне поле налічує слова різних частин мов, вони пов'язані між собою не тільки семантичними відношеннями, а і словотворчими. Залежно від частини мови, виділяють наступні типи полів:

1) лексичне – семантичне поле, що складається або з іменників, або з прикметників, або з дієслів та ін.;

2) лексико-граматичне семантичне поле, яке включає в свій склад іменник і дієслово, іменник і прикметник і ін.;

3) лексико-словотвірне семантичне поле, що об'єднує однокореневі похідні слова.

За складом і значенням лексем, які формують поле, розрізняють наступні види поля [Диброва 2011, с. 105]:

1) поле однотипного складу (наприклад, синонімічне семантичне поле);

2) поле різнотипного складу (гіперо-гіпонімічна структура, лежить в основі, заповнюється антонімічними і іншими видами парадигм).

Важливо відзначити, що багато лінгвістів для визначення семантичного поля наводять низку відмінних для них рис. Більшість дослідників виділяють наступні ознаки семантичного поля: впорядкованість; цілісність; широту; суміжність елементів, коли кожна одиниця поля прилягає до сусідньої; повнота; відсутність строгих кордонів; сталість.

Поля, які будуються на підставі вищевказаних ознак, є системними утвореннями, які об'єднані спільними зв'язками і відносинами. Однак при цьому вони мають і деякі специфічні риси. Лексичні одиниці стають компонентами семантичного поля незалежно від їх зовнішньої форми. Загалом, поле формується з різних частин мови [Петерс 2010, с. 86]. Загальновідомо, що мовні одиниці мають здатність об'єднуватися на підставі

як подібності, так і суміжності. Крім цього, семантичні поля мають можливість групувати слова за подібністю або за суміжністю їх значень.

Наступне визначення, яке необхідно визначити це поняття «тематична група». Підґрунтя для виділення тематичної групи слугує сукупність предметів та явищ навколишнього світу, які об'єднані за певною ознакою і виражені різними словами [Щур 1974, с. 78]. Отже, тематична група – це сукупність слів, які об'єднані на основі позамовної спільності пояснювальних предметів або понять. Однією з головних ознак тематичної групи є різнотипність, тобто деяка несхожість компонентів, але семантична спільність між її членами.

Коли ми говоримо про втрату або зміну того чи іншого слова у тематичній групі, ми повинні зазначити, що саме значення не змінюється і немає втрати значення інших слів у всієї групи. Наприклад, порівняємо слово спина і хребет, вони поступово витісняють один одного зі словникового складу, але на інших частинах тіла як, наприклад, рука, нога це ніяк не позначається.

Кожна тематична група поділена на більш дрібні групи, які також об'єднують слова. Вони поділяються на мікросистеми, які можуть бути синонімами і антонімами. Якщо ми розглянемо синонімічну групу «ознаки кольору», ми побачимо наступний синонімічний ряд: синій, блакитний, лазуровий, небесний. Так, в межах антонімічної групи, ми знаходимо такі пари як: чорний-білий.

Для кожної тематичної групи характерні певні підрозділи. Наприклад, тематична група переміщення має такі підрозділи: йти, бігти, пливти. Кожні підрозділи слів формуються в групу вищого порядку – розряди. Наприклад, слова, що позначають дії людини і тварини об'єднуються в розряд «дії живих істот». А розряди, в свою чергу, об'єднуються в лексико-семантичні групи. Лексико-семантична група – це сукупність слів, які відносяться до однієї частини мови, об'єднуються в зв'язки в середині мови на основі взаємообумовлених і взаємопов'язаних елементів значення.

Завдяки семантико-парадигматичним відношенням, члени лексико-семантичної групи пов'язані між собою (синонімії, антонімії, включень, уточнень, диференціацій, узагальнень близьких або суміжних значень. Зараз, ми розглянемо які бувають класи слів: клас з предметним значенням, клас зі значенням ознаки, зі значенням дії, зі значенням стану, зі значенням кількості, зі значенням відношення та емоційний клас тощо.

Треба звернути увагу, що розподіл на лексико-семантичні групи та розподіл на частини мови не є один й тий самий процес. Частини мови складається з лексико-семантичної ознаки та граматичної ознаки. Слова, які входять в семантичне поле, характеризуються наявністю загальної семантичної ознаки, яка надає нам підставу для ствердження про наявність семантичного поля. Наприклад, слова: батько, мати, син, дочка та ін., мають спільну ознаку спорідненості, на основі якої вони об'єднуються в семантичне поле «спорідненості».

Крім семантичних, в мові виділяють наступні види полів, а саме [Уфимцева 1962, с. 188]:

– морфосемантичні, що об'єднують слова на основі, не тільки семантичної близькості, але і морфемної (за наявністю загального афікса або основи): *бігати, пробігати, розбігатися* та ін.;

– асоціативні, що об'єднують слова навколо слова – стимулу за ознакою спільності асоціацій (наприклад, слово віл викликає в нашій свідомості такі ряди слів, як бик, корова , теля , роги , жуйка і ін.);

– граматичні, що об'єднують слова на основі спільності граматичного значення (поле часу, поле модальності та ін.);

– синтагматичні, що об'єднують слова, а точніше словосполучення за ознакою їх семантичної сумісності (наприклад, наявність дієслова гавкати передбачає такі слова, як собака , кусати , зуби і т.д.).

Отже, ми проаналізували види полів, структурні компоненти, та можемо сказати, що описати лексико-семантичну систему мови надзвичайно складно. Ми виявили, що в мові існують лексико-семантичні і тематичні

групи, а також різні види полів. Це свідчить про те, що словниковий склад мови постійно змінюється, він являє собою не просто набір лексичних одиниць, а певним чином організовану і структуровану єдність. Порівнюючи визначення лексико-семантичного поля і тематичної групи, все ж семантичне поле є більш різнобічним поняттям зі специфічною структурою, ніж тематичне поле, яке є, швидше за все, понятійною сферою мови.

Отже, важливо відзначити, що багато лінгвістів для визначення семантичного поля наводять низку відмінних для них рис. Більшість дослідників виділяють наступні ознаки семантичного поля: впорядкованість; цілісність; широту; суміжність елементів, коли кожна одиниця поля прилягає до сусідньої; повнота; відсутність строгих кордонів; сталість.

Поля, які будуються на підставі вищевказаних ознак, є системними утвореннями, які об'єднані спільними зв'язками і відносинами. Однак при цьому вони мають і деякі специфічні риси. Лексичні одиниці стають компонентами семантичного поля незалежно від їх зовнішньої форми. Загалом, поле формується з різних частин мови. Загальновідомо, що мовні одиниці мають здатність об'єднуватися на підставі як подібності, так і суміжності. Крім цього, семантичні поля мають можливість групувати слова за подібністю або за суміжністю їх значень.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯВИЩА ПОСЕСИВНОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Походження та визначення явища посесивності

Дослідження явища посесивності викликає не аби який інтерес ще з часів античності. Аристотель був одним з перших філософів, хто почав аналізувати та використовувати термін посесивність у своєму трактаті «Категорії» [Аристотель 1978, с. 89]. Він додав наступні ознаки до категорії володіння: стан, якість, кількість, розмір, одяг, частину тіла, майно.

Починаючи з середини ХХ століття, деякі лінгвісти надають однакові визначання посесивності. Вони визначають посесивність, як лінгвістичну категорію, яка є мовною універсалією [Алієва 1998, с. 25]. Завдяки типологічним дослідженням неспоріднених мов світу, морфологічна будова яких має посесивний характер, підхід до посесивності був як до лінгвістичної категорії [Бенвенист 2007, с. 325].

Вивчення категорії посесивності зараз є дуже складним, тому що існує декілька напрямків, це зумовлено неоднорідністю її змісту та плану вираження, використанням у ній абсолютно різнорідних принципів [Іванов 1989, с. 5]. Варто уваги думка Ніколаєвої Т. М., яка розрізняє посесивність як функційно-мовленнєву категорію або як функційно-синтаксичне поле [Николаева 1989, с. 216].

Посесивність або ж властивість є одним з головних понять в процесі пізнання людиною навколишнього світу і знаходить відображення у всіх природних мовах. Безумовно, посесивність знаходиться в певній залежності від культури, особливості менталітету носіїв мови. В основі поняття

посесивності лежать відносини між двома різними сутностями. Протягом усього свого життя людина завжди чимось або кимось оволодіває.

Проблема посесивності висвітлюється багатьма вітчизняними дослідниками, увага фокусувалася, як правило, на семантиці посесивності. Зараз, ми проаналізуємо поняття посесивності з точки зору словникових визначень та визначень дослідників.

Почнемо зі словникових визначень, а сама з визначення кембриджським словником: «посесивність – це коли ви прихильно ставитеся до чогось, що вам належить, вам не подобається позичати це іншим людям або ділитися цим з іншими людьми» наприклад: “*He's pretty possessive about his iPod – I wouldn't dare ask to borrow it*” [Cambridge English Dictionary]. Словник Колінз дає наступне визначення «посесивність – це присвійний визначальник або присвійний прикметник, таке слово, як «моя» чи «її», яке показує, кому, чи до чого, щось належить чи пов'язане». До нього додано присвійну форму імені або іменника, наприклад: “*Jenny's, grandmother's, daughter's, cat's*” [Collins English Dictionary].

У тлумачному словнику “Merriam-Webster” надане наступне визначення: «посесивність – це певне явище, що стосується до чогось або складає слово, групу слів або граматичний відмінок, що позначає право власності або відношення, аналогічне власності» [Merriam-Webster Dictionary]. Треба зазначити, що тлумачний словник надає більш ширше значення явищу посесивності, концентрує нашу увагу як на граматичній залежності слів так і на присвійній залежності.

У словнику лінгвістичних термінів, ми знаходимо наступне визначення: «посесивність – це (від лат. *possesst-vus* – означаючий приналежність, присвійність) одне з універсальних, понятійних категорій мови, основне значення якої, позначання назви об'єкта через його відношення до іншого предмета», наприклад *Peter's book, Nicola's son* [Словник лінгвістичних термінів].

Деякі дослідники, як О.М. Селіверстова, виділяють широке і вузьке визначення посесивності [Селіверстова 2004, с. 225]. Згідно з широким визначенням посесивність це приналежність до чогось, а вузьке визначення це більш широкий спектр відносин між об'єктами, зокрема, відносини між предметом і ознакою, яка його характеризує.

До більш широкого визначення посесивності схиляється О.М. Селіверстова і Е.М. Вольф [Вольф 1987, с. 25]. Вони аргументують це тим, що у багатьох мовах існують однакові засоби вираження посесивних відносин, всі ці відношення не виводяться один з одного, але в той же час, можуть бути зведені до деякого загального «семантичного примітиву».

Ширше і точніше визначає посесивність О.В. Бондарко: «посесивність як семантична категорія, являє собою мовну інтерпретацію широкого кола відносин володіння, приналежності, включаючи співвідношення частини і цілого» [Бондарко 1996, с. 29].

Згідно думки П. В. Гращенкова, на світі не існує мови, де приналежність виражається тільки за допомогою предикації, без вираження іменної групи. Отже, іменна група кожної мови надає власне призначення посесивності [Гращенков 2007, с. 27].

Термін «посесивність» позначає власне володіння. Однак, не слід буквально розглядати цей термін, тому що мова йде лише про умовні відносини між посесором і об'єктом. Посесив, як семантична категорія, являє собою мовну інтерпретацію широкого кола відносин володіння, приналежності, партитивності (співвідношення частини і цілого), і тільки окремий випадок такого ставлення є відносним власне володіння.

Змістове визначення поняття присвійності, приналежності – є ідея належності когось/чогось комусь: володіти об'єктом – означає домінувати над ним. Посесивність включає в себе відносини між посесором і об'єктом, де об'єкт пов'язаний з посесором. Для англійської мови існує певна формула: «посесор-посесивні відносини-об'єкт».

В залежності від семантики посесора, посесивні відносини можуть бути диференційовані за наступними ознаками: особові або безособові ознаки, істота або неістота, конкретність або абстрактність, а також в залежності від семантики об'єкта посесива, якому може бути властива більша або менша ступінь віддаленості від посесора.

Згідно визначенню Т. О. Абросімової, володіння та належність не розрізняються як різні посесивні відношення, а як два однакових уявлення, але з різних точок зору, і важливо роль відіграє комунікативна спрямованість, а не семантична [Абросімова, 2001 с. 233].

В лінгвістиці ступень віддаленості від посесора називають невідчужувана власність. Лопатина Т. Ю. надає наступне визначення невідчужуваної власності. Вона називає такі посесивні відношення, за якими існування посесивного об'єкта невід'ємно пов'язано з існуванням посесора, тобто виступає його частиною [Лопатина, 2007 с. 193].

Посилаючись на посібник з граматики, ми знаходимо наступні категорії невідчужуваної власності [Черноватий, Карабан 2006, с. 61-66]:

1) абсолютно невідчужувану – частини тіла людини, внутрішні органи та властивості, пов'язані з універсальним проявом їхньої діяльності (голос, дихання, зір, слух, почерк); фізичні константи людини (зріст, вага, розміри); абстрактні поняття, що характеризують інтелектуальну та духовну діяльність людини (розум, пам'ять, настрої, почуття), етапи її життя (минуле, майбутнє);

2) відносно невідчужувану – частини тіла, що здатні відновлюватися (борода, вуса); родинні та соціальні стосунки (мати, син, сусід, товариш);

3) okazіонально невідчужувану – семантика такого виду посесивних відношень актуалізується лише в мовному контексті;

4) матеріальні й абстрактні об'єкти, які не розглядаються мовним менталітетом як властивий посесору обов'язковий або ймовірний елемент, зазвичай пов'язані з посесором за функцією. Це предмети особистої власності (одяг, житло), майнові відношення, зв'язки в соціумі (класова приналежність, професія).

Для того, щоб довести категорію посесивності важливо встановити протиставлення форми категорії за граматичними значенням. Розглянемо приклад, у словосполученні *sister's dog* сема належності з'являється у семантиці слова *dog*, в той час, як сема володіння, з'являється у семантиці слова *sister*. Тільки після того, як ми проаналізували взаємозв'язок між формою і значенням конструкції, можемо стверджувати, що в англійській мові явище присвійності являється граматичною категорією.

Отже, ми проаналізували визначення посесивності у вузькому і більш широкому значенні. Завдяки типологічній класифікації мов, категорія посесивності виражається в різних мовах світу. В залежності від ступеня віддаленості ми виділяємо чотири категорії невідчужуваної власності. Ми можемо стверджувати, що посесивність – це семантико-синтаксична категорія, яка відображена між посесором і об'єктом, один із них виступає як елемент особистості іншого елемента, або, якщо взяти до уваги словникові визначення, об'єкт має право власності користуватися ним.

2.2 Дослідження частин мови, які характеризуються наявністю посесивності

Засоби вираження посесивності наявні в усіх мовах світу, але вони по різному демонструються. До різних рівнів мови зараховують різні форми посесивних значень, а сам засіб залежить від мови. [Журинская 1974, с. 246].

В англійській мові посесив складається, як правило, з двох компонентів, де об'єкт номінальний, а посесор представлений присвійним займенником, прикметником або іменником [Лопатина 2007, с. 90]. Між компонентами існують певні абстрактні відношення когнітивної сполучуваності, зокрема посесивні відношення, які ми розуміємо, як будь-які відношення між двома сутностями, вони набагато ближчі ніж звичайне

розташування у просторі, такі відношення переростають у модель кваліфікатор -означальне, де посесор – означення, не є суб'єктом володіння, а служить для вираження якості, властивості або стану об'єкта володіння наприклад: *an annual conference, a grocery shop* [Ситнов 2005, с. 577].

На морфологічному рівні, посесивність як граматична категорія знаходить своє вираження в спеціалізованих морфемах, переважно іменникових, меншою мірою дієслівних або займенникових [Воронина 1980, с. 4].

Навпаки вважає Березовіч, тому що «аналіз семантичних полів можна вести на трьох рівнях – семантичному, мотиваційному і рівні культурної символіки» [Березовіч 2004, с. 5].

Що стосується синтаксичного рівня, посесивність виражається за допомогою словосполучень, простих або підрядних речень [Алиева 1998, с. 225]. Посесивність також розглядається на рівні лексичних засобів, які належать до неграматичного вираження посесивності, тому що посесивність – це категорія, властива насамперед іменникам, займенникам та присвійним прикметникам.

В англійській мові поняття «посесивність» можна виразити дієсловами, наприклад, за допомогою дієслів *to have* – мати, *to belong* – належати, *to own* – володіти, *to possess* – володіти; та іменниками *owner* – власник, хазяїн, *possession* – володіння [Бреус 2002, с. 82].

Поняття посесивність виражається за допомогою присвійних займенників; *my, mine; our, ours; his; her, hers; its; your/yours; their, theirs*. Для цього використовуються також іменники в присвійному відмінку. На відміну від російської мови, присвійні займенники в англійській мові використовуються частіше [Бархударов 1986, с. 106-107]. Говорячи про предмет або родинні зв'язки, в англійській мові, ми повинні обов'язково уточнювати приналежність завдяки присвійним займенникам, наприклад, *I like him*.

Поняття посесивності в англійській мові може виражатися за допомогою прийменникових зворотів із прийменником *of*, наприклад, *the legs of the table*.

Посесивність виражається за допомогою присвійного відмінка, який утворюється приєднанням закінчення – 's до іменників в однині або множині, якщо вони не закінчуються на –s, наприклад, *Tom's hat, a woman's hat*. Іменники, які мають в множині закінчення – s, додають до себе апостроф, наприклад, *the boys' books, the girls' dolls* [Казакова 2000, с. 420].

В англійській мові, у декількох стійких сполученнях також пишеться тільки апостроф: *for goodness' sake* – заради бога, *for conscience' sake* – для заспокоєння совісті, *for old acquaintance' sake* – заради старого знайомства (старої дружби).

Зараз розглянемо іменники, що позначають міри (довжини, тривалості, часу), вони звичайно вживаються у формі присвійного відмінка: *less than a boat's length from the ship* – на відстані (від корабля) меншому; чим довжина шлюпки; *a sevenhours' journey* – семичасова поїздка; *a three hours' walk* – тригодинна прогулянка. Можливі й прийменникові звороти з *of*, наприклад: *a walk of three hours; a delay of several hours* [Миньяр 1980, с. 186].

Ми розглянули частини мови, які позначають посесивність, а зараз проаналізуємо посесивно-субстантивні конструкції, які наявні в українській та англійській мовах. Обидві конструкції складаються з двох іменних компонентів, де об'єкт (ядро) завжди номіналізований, а посесор (означення) представлений присвійним займенником, прикметником або іменником. Як зазначає Селіверстова, між компонентами субстантивних конструкцій виникають певні абстрактні відношення когнітивної сполучуваності, посесивні відношення, які розглядаються, як відношення між двома сутностями, тісніші, ніж звичайне розташування у просторі [Селіверстова 2004. с. 68].

Необхідно зазначити, що поняття посесивність співвідноситься з предикативними і атрибутивними конструкціями. Вони пов'язані з

відповідними типами засобів вираження посесивності, наприклад, *this pen is mine* та атрибутивним *my pen*, між якими існують певні відмінності [Селиверстова, 2004. с. 578]. Розглянемо та порівняємо ці відмінності у таблиці між двома конструкціями :

Таблиця 2.1

Відмінності посесивних предикативних і субстантивних конструкцій
англійської мови

Предикативні конструкції	Субстантивні конструкції
Посесив закладений в самій конструкції	Посесивна інформація стверджується
Акцент на суб'єкт присвійного відношення	Акцент на об'єкт посесивного відношення
однозначні	багатозначні

Ми бачимо, що англійська і українська мови демонструють різні лексичні і граматичні засоби вираження явища посесивності. Для того, щоб встановити чіткі відмінності та вираження явища посесивності в англійській мові, потрібно подальше ретельно вивчити цей аспект.

Лопатіна Т. Ю. виділяє дві моделі, які зображують семантичне відношення посесивності в субстантивних конструкціях англійської мови [Лопатіна 2007, с. 45]:

- 1) моделі з преномінальним означенням;
- 2) моделі з постномінальним означенням.

Необхідно зазначити, на думку багатьох лінгвістів, що для англійській мови характерний номінативний засіб вираження посесивності, а саме преномінальний генітив з – 's і постномінальний генітив з *of*. Вживання цих конструкцій спричиняє певні проблеми, помилки при передачі посесивності. Основною з причин таких помилок є обмеженість певних класів в англійській мові, які використовуються в даних конструкціях.

Жаботинська С.А. зазначає, що для англійської мови використання іменника у ролі препозиційного означення є досить поширеним явищем,

зокрема у розмовному стилі та в художній прозі [Жаботинская 2009, с. 61]. Посесивно-субстантивні конструкції, в англійській мові вони побудовані за такою моделлю NN, є вихідною базою для формування багатокomпонентних посесивно-субстантивних конструкцій. При використанні цих конструкцій перед нами виникають труднощі з розташуванням означення. Вживання субстантивних конструкцій в англійській мові, побудованих за моделлю NN семантичний зміст яких вказує на взаємодії між компонентами, а не на поєднанні значень їх компонентів.

Що стосується моделей із препозиційним, абсолютним і подвійним генітивом, було встановлено, що генітивні відношення в англійській та українській мовах виражені різними засобами [Шевчук 2015, с. 236]. Так, українським генітивним субстантивним конструкціям із посесором істотою відповідають генітивні субстантивні конструкції – *'s genitive* в англійській мові, а субстантивним конструкціям із посесором-неістотою – англійські субстантивні конструкції із аналітичною формою родового відмінка, наприклад: Дочку Марії звать Єлизаветою. – *Mary's daughter is called Elizabeth.*

Іншу особливість вживання преномінального генітива – *'s* становлять субстантивні конструкції із абсолютним генітивом, коли іменник-означення у присвійному відмінку вживається самостійно без ядра, що є результатом еліпсису слова у посесивно-субстантивній конструкції: *at the baker's = at the baker's shop.*

Звернемо увагу також на те, що особливістю посесивно-субстантивних словосполучень в англійській мові є вживання подвійного генітива, який утворюється шляхом вживання прийменника *of* та іменника у формі абсолютного генітива та виступає у вигляді моделі *N of N's* : *some friends of Tom's/mine.* Розглянутий тип посесивно-субстантивної конструкції з препозиційним генітивом і подвійним генітивом не є синонімічними, вони мають різні семантичні навантаження. Зауважимо, що особливостями посесивно-субстантивних конструкцій з подвійним генітивом є не лише її

ускладнена синтаксична форма, а й семантичне та емоційне забарвлення конструкцій, що спричиняє труднощі при вживанні цих конструкцій.

Отже, частини мови, які володіють ознакою посесивності це дієслова *to have* – мати, *to belong* – належати, *to own* – володіти, *to possess* – володіти; та іменники *an owner* – власник, хазяїн, *possession* – володіння, присвійні займенники: *my, mine; our, ours; his; her, hers; its; your/yours; their, theirs*, прийменникові звороти із прийменником *of*, а також присвійний відмінок, який утворюється приєднанням закінчення – 's до іменників в однині або множині, якщо вони не закінчуються на –s, наприклад, *Tom's hat, a woman's hat*. Іменники, які мають в множині закінчення – s, додають до себе апостроф, наприклад, *the boys' books, the girls' dolls*.

2.3 Фактори, які впливають на функціонування явища посесивності у сучасній англійській мові

Розгляд посесивності в рамках функціонально-семантичного поля в англійській мові обумовлений рядом певних чинників. Серед цих чинників ми виділяємо наступні: наявність різних рівнів у мові, які виражають явище посесивності, наявність спільної функції у вираженні посесивності та наявність взаємозв'язку між посесивними одиницями мови.

Завдяки визначенням посесивності на різних рівнях мови, ми виявили, що неможливо зосередитися тільки на лексичному рівні вираження присвійності. Посесивність має своє значення на морфологічному, синтаксичному, морфологічно-синтаксичному, лексичному та іноді граматичному рівнях мови. Коли конституенти поля виражають посесивність, таким чином, вони проявляють свої властивості, а не дублюють один одного.

Функціональне-семантичне поле посесивності розкриває взаємодії різних типів значення, систему функціонування різних типів мовних значень при передачі посесивності.

Компоненти ФСП відносяться до різних рівнів, але вони взаємодіють між собою, спільно функціонують спираючись на принцип єдності в різноманітті, який втілений у граматичні форми конструкцій, поєднуючи в собі різноманіття спільних значень.

В залежності від контексту значення компонентів посесивності можуть модифікуватися. Тільки під впливом контексту, компонент здатний виражати цілу гамму відтінків посесивності й імплікувати різний зміст.

У попередньому розділі ми проаналізували і визначили основні конструкції англійської мови, які виражають явище посесивності. Зараз, ми розглянемо фактори, які впливають на функціонування явища посесивності в англійській мові.

Існують певні моделі, які представляють семантичне відношення посесивності в англійських субстантивних конструкціях (усі приклади були взяті зі статті І. П. Дубчак):

1) моделі з преномінальним означенням:

- а) із присвійним займенником (модель *Prn. Pos. + N: your twin*);
- б) із прикметником (модель *Adj. + N: weekly magazine*);
- в) з іменником у формі генітиву (модель *N's + N: her ex-husband's car*; модель з абсолютним генітивом: *at the baker's*);
- г) з іменником у загальному відмінку (модель *N + N: a new blue cotton skirt*);

2) моделі з постномінальним означенням:

- а) із прийменниковим словосполученням з прийменником *of* (модель *N + of + N: the house of my parents*);
- б) із прийменниковим словосполученням із прийменником *with* (модель *N + with + N: the house with large windows*);

в) із подвійним генітивом (модель *N + of + N's: a friend of my parents*');

г) із означальним підрядним реченням (модель *N + Clause: Ann, whose children are at school all day, is trying to get a job*).

Завдяки детальному розгляду цих моделей, ми можемо виділити наступні висновки. На вибір посесивно-субстантивної конструкції в англійській мові впливають такі фактори, як належність посесора до категорії істоти або неістоти; число іменника у функції означення; складність структури означення; наявність означення ядра субстантивної конструкції у препозиції і постпозиції; значимість означення або ядра; контекст.

Для української мови виділяють два засоби вираження посесивності – це дієслова «мати» і «бути». Вони виступають із двох облігаторних компонентів в ролі посесора. Саме такі конструкції властиві для української мови і виражають значення володіння і називаються посесивними. Посесивні відношення в подібних одиницях мови виявляють такі ознаки: а) об'єкт володіння є залежною субстанцією, утворює простір суб'єкта; б) суб'єкт володіння (посесор) являє собою незалежну субстанцію і є носієм предикативної ознаки володіння; в) предикативна ознака володіння представлена як спрямування відношення від посесора до об'єкта; – виділяються конструкції, що констатуюються на базі предикатів, виражених дієсловами на позначення дії. Обидві типи конструкції виявляють позиції посесора та об'єкта володіння.

Отже, можемо зробити висновки, що вираження посесивності може бути здійснено різними способами на різних рівнях мови. Посесивне відношення експлікується за допомогою предиката, вираженого дієсловом на позначення дії, і відносить такі структури до периферії. Завдяки здатності репрезентувати широкий спектр посесивних відношень і будучи, як правило, еквівалентними, мовні засоби вираження посесивності передають різні складові (аспекти, ознаки, характеристики тощо) цього зв'язку. Лексико-граматичні і структурні мовні варіанти вираження посесивності, мають

дієдатність варіативного і альтернативного опису аналогічних ситуацій. Не звертаючи уваги на універсальність категорії посесивності, для англійської і української мов застосовуються різні лексичні та граматичні засоби для вираження посесивності.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОСЕСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В РОМАНІ АРТУРА ГЕЙЛІ «ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ»

3.1 Загальний лінгвістичний аналіз роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

Артур Гейлі – канадський прозаїк британського походження, який створив багату кількість бестселерів в жанрі виробничого роману. Народився в Лутоні, графство Бедфордшир, Англія. Служив в королівських військово-повітряних силах з початку Другої світової війни в 1939 до 1947 року, після чого переїхав до Канади. Змінивши кілька робіт, почав писати книги. У 1956 році став професійним письменником, почавши працювати на телеканал CBC для драми «Небезпечний політ» (у пресі «Злітна смуга 08»). Після успіху роману «Готель» в 1965 Гейлі переїхав до Каліфорнії, в 1969 переїхав на Багами щоб втікти від канадських і американських податків, на які йшло до 90% його доходів.

Він створив ряд бестселерів в жанрі виробничого роману. Кожен його роман розповідає про різні фінансові або технічні подробиці, але доповнює це він ще драматичними стосунками між героями. Кожен роман характеризується доступною мовою і інформацією інформація про те, як функціонує той або інший пристрій або система і як вони впливають на суспільство і його індивідуумів. У романах докладно показаний генезис будь-якої системи, її розвиток, неминучі проблеми, що призводять зрештою до кризи, який щасливо вирішується ближче під кінець роману.

Критики часто дорікали Гейлі в тому, що він досяг успіху завдяки використанню численних літературних кліше, порівнювали його стиль з

кризою середнього віку. Романи Гейлі наповнені різкими стрибками настрою, певними занепокоєннями та паралельними сюжетними лініями. Але, як би там не було, його романи були дуже популярні серед читачів і незмінно ставали бестселерами в списку журналу *“The New York Times”*. Треба зазначити, що у світі було продано більше 170 мільйонів екземплярів, які були переведені сорока мовами світу. Багато творів були екранізовані, а по роману *“Hotel”* був знятий телесеріал, а по *“Airport”* був знятий блокбастер з неперевершеними спецефектами.

Артур Гейлі дуже клопітливо і впродовж року працював над сюжетом, близько шести місяців він потратив на розробки нотатків і близько півтора роки саме на книгу. Наполеглива робота Гейлі, як збір інформації про партизанську війну в перуанських джунглях у віці 67 років для *“The Evening News”* або прочитання 27 книг про готельний бізнес для *“Hotel”* надає його творам видимий читачам реалізм.

Артур Гейлі, англієць за народженням і канадець за громадянством, вважаєть американським письменником, оскільки всі його романи були впреше опубліковані в США та написані згідно американському матеріалу. Приблизно у віці сорока років, він зумів вийти на американський ринок та був одним з небагатьох письменників, чиї книги моментально розкуповувалися, не потребуючи додаткової реклами. А теми, про які писав Гейлі, були близькі кожному читачу. Він був з тих американців, хто їздив на машинах, зібраних в Детройті, зупинявся в дорогих готелях на Півдні, приймав ліки, що випускаються фармацевтичною промисловістю, і літав на літаках місцевих авіакомпаній. І головними персонажами романів цього письменника були звичайні люди в звичайних обставинах, які, правда, іноді виходили з-під контролю. Він брав характери для своїх творів з повсякденного життя і піддавав їх екстраординарним випробувань – і завдяки цьому у читача народжувалося почуття причетності до ситуації, він міг легко асоціювати себе з героями письменника. А. Гейлі завжди пишався тим, що, за

власними словами, ніколи не «вигадував своїх героїв», а брав їх з «реального життя».

Завдяки досконалим знанням зображуваного предмета і захопленню механізму дозволило Артуру Гейлі зайняти особливу нішу серед письменників. Ми можемо його назвати і це не буде перебільшенням, що він був батьком виробничого роману в кращому сенсі цього слова.

Як говорив сам Гейлі, він не вважав себе серйозним письменником, а навпаки, часто говорив під час інтерв'ю, що найбільш точне визначення, що підходить до нього як до людини, що займається літературною працею це розповідач. Він дуже вдячний своєму журналістському досвіду, так як він не розповідав глибокий психологічний аналіз героїв своїх книг і не намагався зрозуміти причини зображуваних конфліктів.

Зараз ми перейдемо саме до аналізу роману *“The Final Diagnosis”*, який був написаний в 1959 році. Цей роман був створений за мотивом власного телесценарію до *“No Deadly Medicine”* (1959). Назва роману має ще одне альтернативне найменування *«Клініка: анатомія життя»*. Роман складається з 24 розділів та налічує 369 сторінок на мові оригіналу. В США роман був проданий в 1500 екземплярах. На сьогодні існує тільки одна екранізація цього роману *“The Young Doctors”*, відомого режисера Філа Карлсона.

Роман призначено для читачів дорослого віку. Сюжет роману лінійно-паралельний на якому побудовані наступні сюжетні ходи як становленні, дорослішання головного героя та його наукові дослідження.

Щодо лексичного наповнення роману А. Гейлі *«Остаточний діагноз»*, треба відмітити, що наповнений професійною лексикою та професійним гумором для створення загальної атмосфери лікарні, реальних хвороб та пацієнтів, щоб побачити в якому оточенні перебувають персонажі, їх емоційний і фізичний стан. Найчастіше в романі використовуються цитати з анотації до роману:

“It's a hospital. A hospital where life is booming. People are treated here – and not only treated, but also saved. However, isn't this the most important

hospital in the world? In a world where they intrigue and make friends, take risks and betray, fall in love – and lose love. Change. They are fighting. Simply – live. Because Life is, as they say, the final diagnosis!” [Hailey, с. 3].

Це лікарня. Лікарня, де життя вирус. Тут лікують людей – і не тільки лікують, а й рятують. Однак, хіба, це не найважливіша лікарня у світі? У світі, де інтригують і дружать, ризикують і зраджують, закохуються – і втрачають любов. Зміна. Вони воюють. Просто – живуть. Бо Життя, як кажуть, остаточний діагноз!

Події відбуваються у середині двадцятого століття. А місцем подій є лікарня Трьох Графств, яка знаходиться в провінційному місті Берлінгтон, Пенсільванія, США. Колись цілком звичайна лікарня нині змушена тягнути досить жалюгідне існування, тому що вона відстала від життя з точки зору обладнання та кваліфікованого персоналу.

З перших сторінок роману ми усвідомлюємо, що це є місце, у якому неможливо рятувати життя людини, воно не має жодних засобів для здійснення лікування:

*“At midmorning of a broiling summer day the life of Three Counties Hospital ebbed and flowed like tide currents around an offshore island. Outside the hospital the citizens of Burlington, Pennsylvania, perspired under **a ninety-degree shade temperature with 78 per cent humidity**. Down by the steel mills and the rail yards, where there was little shade and **no thermometers**, the reading – if anyone had bothered to take it – would have been a good deal higher. Within the hospital it was cooler than outside, but not much. Among patients and staff only the fortunate or influential escaped the worst of the heat in air-conditioned rooms” [Hailey, с. 3].*

*В середині звичайного літнього дня, життя лікарні Трьох Графств спадало і текло, як припливні течії, навколо офшорного острова. За межами лікарні громадяни міста Берлінгтон, штат Пенсільванія, **потіли під дев'яностоградусною тіньовою температурою з вологістю 78 відсотків**. Внизу біля сталеливарних заводів та залізничних двориків, де було мало тіні і*

не було термометрів, показники – якби хтось потрудився це взяти – були б набагато вищими. У лікарні було прохолодніше, ніж на вулиці, але не набагато. Серед пацієнтів та персоналу лише щасливі чи впливові люди ховались від спеки в кімнатах з кондиціонером.

Колись лікарня Трьох Графств була добротною клінікою, але з часом стали з'являтися ознаки зношеності і занепаду. Кент О'Доннел прийшов в лікарню саме для того, щоб відродити її колишню славу. Однак старі лікарі, які пропрацювали тут багато років, противляться нововведенням. І перший серед консерваторів був Джо Пірсон. Ситуація ускладнюється ще й тим, що Пірсон виявляється приятелем члена опікунської ради лікарні, фінансового магната Юстаса Суейна, від якого в значній мірі залежить надходження грошових коштів в лікарню.

Одним з головних персонажів роману є Джо Пірсон, чоловік 66 років, головний патологоанатом в лікарні Трьох Графств. Десять років тому померла його дружина. З того часу він перестав стежити за своєю зовнішністю і схожий скоріше на бродягу, ніж на керівника відділення в лікарні. Втім, Пірсон є одним з найдосвідченіших та найсуворіших фахівців.

Опонент Джо Пірсона – Кент О'Доннел, головний хірург лікарні, якому сорок з гаком років. Він зберіг спортивну фігуру, і, хоча не був особливо гарний, його мужнє обличчя привертало увагу жінок:

*“Actually he did not make friends easily with men; **but women found him attractive**, a fact he had discovered early and turned to advantage. When he was an intern **his colleagues had found this puzzling**. McNeil, the gloomy, brooding figure of the common room, had had uncanny success in whisking a succession of student nurses into bed, frequently where others who fancied their ability as paramours had failed” [Hailey, c. 33].*

*Насправді він не легко знайомився з чоловіками; **але жінки вважали його привабливим** – факт, який він виявив рано і виявив перевагу. Коли він стажувався, його **колеги знаходили це загадковим**. Мак Ніл, похмурий, задумливий діяч загальної кімнати, мав дивовижний успіх, вбиваючи*

послідовність студентських медсестер у ліжку, часто там, де інші, хто вважав себе коханцями, зазнали невдачі.

Кент О'Доннел намагається всіма силами модернізувати лікарню. Він бачить, що відділення Пірсона є найстарішим, тому вступає в опозицію Пірсону і змушує Джо взяти собі молодого помічника, щоб привести відділення до ладу: відділення не встигає видавати результати аналізів у строк, не має картотеки історій хвороби, і це всіяко перешкоджає нововведенням Кента О'Доннелу. У той же час Джо є одним з друзів багатого мецената, який дає лікарні багато грошей.

Цей меценат ставить умову: «Джо повинен залишитися на чолі відділення, якщо лікарня хоче отримати гроші на подальшу модернізацію». О'Доннел вважає, що світ належить молодим, і тільки вони вирішують судьбу людини. Він хоче змінити владу в лікарні, а саме усунути Пірсона. Щодо Пірсона, він погоджується і усвідомлює, що його звільнення є необхідною складовою для порятунку лікарні:

*“Then, in the same moment, he remembered all that he had said and believed over the years – about **old men clinging to power too long**; the boast that when his own time came he would know it and make way; his conviction that he would never handle a case with his own facilities unpaired. He thought of these things, then looked down at his shaking hands.*

*“No,” he said, “**I don’t think I am all right.**” He paused, and aware for the first time of a deep emotion which made it hard to control his voice, he asked, “Will someone please call Dr. O’Donnell? **Tell him I’m unable to go on. I’d like him to take over**” [Hailey, с. 303].*

*Потім, у ту ж мить, він згадав усе, що говорив і вірив протягом багатьох років – про **старих людей, які занадто довго чіплялися за владу**; похвала, що коли настане його власний час, він це знатиме і прокладе шлях; його переконання, що він ніколи не буде розглядати справу зі своїми власними об'єктами в неспареному стані. Він подумав про ці речі, а потім подивився вниз на свої рукостискання.*

"Ні," сказав він, **"Я не думаю, що зі мною все гаразд"**. Він зупинився і вперше усвідомивши глибокі емоції, через які важко було керувати своїм голосом, він запитав: **"Чи може хтось зателефонувати доктору О'Доннелу? Скажіть йому, що я не можу продовжувати. Я хотів би, щоб він взяв керування лікарні на себе."**

Незважаючи на всі труднощі, головному хірургу О'Доннелу вдається розпочати процес змін в лікарні, а Джо Пірсон добровільно йде на пенсію. Останіми його словами є:

"Three Counties Hospital, once progressive, modern, and rated high in the state, had fallen prey to complacency and lassitude. The lack of leadership had permeated downward. Heads of divisions had mostly held their posts for many years and were averse to change. Younger men beneath them had at first fretted, then, becoming frustrated, had moved elsewhere. Finally the hospital's reputation became such that young, highly qualified graduates no longer sought to join the staff. Because of this others with lesser qualifications had been allowed in. This was the situation at the time O'Donnell had come on the scene" [Hailey, с. 24].

Лікарня Трьох Графств, колись прогресивна, сучасна і високо оцінена в штаті, стала жертвою самовдоволення та безсилля. Відсутність керівництва пригнітало керівництво. Начальники підрозділів здебільшого займали свої посади протягом багатьох років і не хотіли змінюватися. Молодші спеціалісти спочатку хвилювались, а потім, розчарувавшись, переїхали в інше місце. Нарешті, репутація лікарні стала такою, що молоді, висококваліфіковані випускники більше не прагнули приєднатися до персоналу. Через це були допущені інші з меншою кваліфікацією. Така була ситуація на момент виходу О'Доннела в лікарні.

Це є головною лінією сюжету. Але окрім цього, в романі Артура Хейлі розвивається кілька додаткових сюжетів, в рамках яких розглядається декілька любовних історій одночасно. Одна з них пов'язана з долею молоденької медсестри-практикантки Вів'єн. Доктор Майкл Седдонс пропонує Вів'єн вийти за нього заміж. Але через якийсь час, після того, як їй

діагностували кісткову саркому і ампутували ногу, Седдонс розлучається з Вів'єн, вважаючи, що вона буде для нього тягарем.

В цей же час у відділення панатомії приходить молодий співробітник Джон Александер, дружина якого чекає другу дитину. Нажаль, їхня перша дитина померла в віці одного місяця. Здійснюючи аналіз крові, Александер намагається змінити порядок забору крові і привести його у відповідність до сучасних вимог медицини. За це його засуджує керівник відділення панатомії лікар з величезним досвідом роботи Джо Пірсон, про якого вже йшлося раніше, що нововведення шкодять роботі. Пірсон сам робить аналіз крові дружини Александера і припускається помилки, яка призводить до смерті малюка:

*“McNeil looked curiously at the newcomer. Twenty-two, he figured; later he was to learn he was exactly right. He knew from what he had heard that **Alexander was fresh from college with a degree in medical technology.** Well, they could do with someone like that around the place. Bannister, for sure, wasn't any Louis Pasteur”* [Hailey, с. 94].

*Макнейл з цікавістю подивився на прибульця. Двадцять два роки, він зрозумів; пізніше він зрозумів, що він був абсолютно правий. З того, що він чув, він знав, що **Олександр був студентом з коледжу, який здобув освіту медичних технологій.** Ну, вони могли обійтися з кимось подібним навколо цього місця. Банністер, безумовно, не був якимось Луї Пастером.*

Складною є життєва ситуація Кента О'Донелла. Він знайомиться з дочкою мецената, і у них зав'язуються стосунки, і Кент навіть хоче одружитися з нею. У цей же самий час Кент відчуває симпатію до колеги по роботі, і це почуття є взаємним, тому він не знає, що йому далі робити:

*“David Coleman found himself **liking this girl.** And seeing her here today had been like suddenly turning a page from the past. **She reminded him of earlier years;** Indiana had been a good place to live. He remembered the summers home from school, driving on rounds with his father in the doctor's old and battered Chevrolet. He said reflectively, “It's a long time since I was in New Richmond. My*

father died, you know, and Mother moved to the West Coast. There's nothing to take me back there now." Then drawing his thoughts away, "Tell me," he said to Elizabeth, "how do you like being married to a medical man?" [Hailey, c. 222].

Девід Коулман зрозумів, що подобається цій дівчині. І бачити її тут сьогодні було ніби раптово перегорнути сторінку з минулого. Вона нагадала йому про попередні роки; Індіана була гарним місцем для проживання. Він згадав літа додому зі школи, їздив з батьком на об'їзді у старому і побитому доктором Шевроле. Він задумливо сказав: «Давно я не був у Нью-Річмонді. Ви знаєте, мій батько помер, а мати переїхала на Західне узбережжя. Зараз мене туди нічого не поверне». Потім відволікаючи свої думки: «Скажи мені, – сказав він Елізабет, – тобі подобається бути одруженою за медиком?»

Смерть другої дитини Джона Александера збігається з початком епідемії черевного тифу, яка сталася через те, що Пірсон знехтував своїми обов'язками і не провів аналізу нового персоналу харчоблоку. Після боротьби з епідемією, на яку пішло багато днів і сил всього персоналу, включаючи Джо, Пірсон йде з лікарні, умовляючи мецената не перешкоджати лікарні в отриманні грошей, а також сприяти навчанню Александера на цій спеціальності .

Роман Артура Гейлі «Остаточний Діагноз» закінчується тим, що Джо Пірсон передає свою посаду молодому і дуже кваліфікованому помічникові Джону Александеру. Він наставляє його завжди відповідати своїй посаді, не губитися в рутині та стверджує що, загалом, життя продовжується і йому вже час покидати лікарню доки не зробив ще лиха і передає лікарню молодим спеціалістам:

“Emotion-charged, the voice faltered. Pearson put a hand on Coleman’s arm. He said imploringly, “Listen to an old man who’s been through it all, who made the mistake of falling behind. Don’t let it happen to you! Lock yourself in a closet if you have to! Get away from the phone and the files and paper, and read and learn and listen and keep up to date! Then they can never touch you, never say: He’s finished, all washed up; he belongs to yesterday.’ Because you’ll know

as much as they do – and more. Because you’ll have experience to go with it . . .»
[Hailey, с. 373].

«Напружений, голос трохи похитнувся. Пірсон поклав руку на руку Коулмена. Він благально сказав: «Послухай старого, який пережив усе це, який допустив помилку, відстаючи. Нехай це не трапляється з вами! Закрийся в шафі, якщо треба! Відійдіть від телефону, файлів та паперу, читайте, вчіться та слухайте та будьте в курсі! Тоді вони ніколи не можуть доторкнутися до вас, ніколи не сказати: Він закінчив, весь вимитий; він належить до вчорашнього дня. Тому що ви знатимете стільки ж, скільки вони знають – і багато іншого. Тому що у вас буде досвід, щоб із цим піти. . . »

Роман є актуальним навіть після п’ятидесяти років після його першої публікації. Безсумнівно, деякі сцени мелодраматичні, наприклад, з точки зору лікаря. Проте, проблеми, якими опікується А. Гейлі, зараз також актуальні, як і в 1959 році. Не менш вражаючим є відображення ретельного дослідження, завдяки чому був відомий автор, а саме той факт, що в описах різних медичних процедур Гейлі, на власний ризик, робив операції і ніколи не помилився. Можливо, цей роман вперше познайомить читачів, які не мають жодного відношення до медицини з лікарською справою, клініко-патологічних конференцій, а також сумнівів і невпевненості в медицині.

Єдина річ навколо нас це певні зміни. У романі зміни висвітлюються як константа, начебто полюсна зірка, якій навіть час повинен вклонитися. Ми повинні витончено прийняти зміни таким чином, щоб зробити їх найменш болючими. Зміни, безсумнівно, болючі, оскільки змінюють речі, які нам подобаються. Успішна людина, це той, хто передбачає зміни і прагне плисти разом з ними, як річковий потік, який домовляється про гору, нахиляючись до перешкод. Зміни у романі є метафорою руйнівності часу.

«Остаточний діагноз» описує зміни в житті головного героя та боротьбу за зміни у лікарні. Лікарня трьох графств у Берлінгтоні, штат Пенсільванія – це лікарня, у якої за плечима найкращі дні і яка стикається з

боротьбою за своє існування. Як ми вже з'ясували, проблеми лікарні виникають самотійно, головним чином через її бажання рухатись у ногу з часом, але не в змозі це зробити. Неможливість пов'язана з тим, що лікарі, які приходять до лікарні, мають свої власні сокири. Лікарня ділиться на дві групи, одна – це реформатори, які хочуть модернізувати заклад, а друга – ті, хто протистоїть змінам. Реформатори мають свої переконливі причини, а також статус квоти. Сварка, особиста ворожість та егоїзм серед лікарів важко позначаються на ефективності роботи лікарні.

У міру конфліктів між персоналом репутація лікарні зазнає серйозних побоїв. В епіцентрі ворожнечі стоїть трагічний і недосконалий Пірсон, людина вперта, непохитна, яку навіть його вороги визнають блискучим патологоанатомом. Його ахілесова п'ята – це його зневага до змін. Лікарня страждає, оскільки кращі лікарі покидають її на зеленіші пасовища. Заклад залишається з втомленими, незадоволеними та некомпетентними. Лікарня кидається від кризи до кризи, але в кінці тунелю немає світла. Реформатори стикаються з програшною битвою проти статусних квотів на чолі з грізним доктором Пірсоном і за підтримки Євстафія Суонка, мільйонера-мецената лікарні.

Настрій у лікарні поглиблюється у зневірі. Потяг трагічних подій відбувається в лікарні з кількома випадками халатності, які трапляються із тривожною частотою. У цих випадків є спільна риса, адже усі вони виникають із помилкових звітів про діагностику в лабораторії патології. Незважаючи на всю критику, доктор Пірсон відмовляється бачити світло і відмовляється від добросовісних пропозицій про допомогу в управлінні лабораторією. Однак його колегам вдається переконати його прийняти помічника патологоанатома. Новобранець, доктор Коулман – видатний лікар, але дуже холодна людина. Справа йде до гіршого, коли доктор Пірсон виявляє відверту ворожість до цілеспрямованих пропозицій свого юніора. Зіткнення особистості між ними створюють драматичну драму, і сюжет рухається до передбачуваного кінця, але не раніше, ніж надзвичайна

кульмінація. Слова поради, які Пірсон дав своєму молодшому колезі, явно є кульмінацією роману:

*“Now, perhaps, was a time for definition. I suppose the real thing,” he said slowly, “is that all of us – physicians, the hospital, medical technology – exist only for one thing: for patients, for healing of the sick. I believe we forget this sometimes. I think we become absorbed in medicine, science, better hospitals; and we forget that all these things have only one reason for existence – people. **People who need us, who come to medicine for help. He stopped. “I’ve put it clumsily.”*** [Hailey, с. 369].

*«Зараз, можливо, настав час для визначення. Я вважаю, що справжнє, – повільно сказав він, – полягає в тому, що всі ми – лікарі, лікарня, медичні технології – існуємо лише для одного: для пацієнтів, для зцілення хворий. Я вважаю, що ми іноді про це забуваємо. Я думаю, що ми поглинені медициною, наукою, кращими лікарнями; і ми забуваємо, що всі ці речі мають лише одну причину існування – людей. **Люди, яким ми потрібні, які приходять за допомогою до медицини. Він зупинився. “Я сказав це незграбно”.***

Отже, можна зробити висновок, що роман призначено для читачів дорослого віку. Роман А. Гейлі «Остаточний діагноз», наповнений професійною лексикою та професійним гумором для створення загальної атмосфери лікарні, реальних хвороб та пацієнтів, щоб побачити в якому оточенні перебувають персонажі, їх емоційний і фізичний стан. Кожен із них йде до своєї мети і виконують свої обов’язки, згідно власних пучуттів. Досягнення мети є однією з головних складових успіху роману і самого письменника. У романі наявний широкий спектр людської поведінки: схильність до інтриги та ризику, випробування зрадою та коханням. Але реальний світ і є живим, тому що в ньому живуть люди з реальними почуттями. Наше життя - це, так би мовити, «остаточний діагноз», але який саме діагноз, це залежить від наших вчинків протягом життя.

3.2 Фактори, які впливають на вживання конструкцій $N+N$, $N's N$ в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

Вживання конструкції $N+N$ обумовлюється в мові тим фактом, що в ній поєднується питання синтаксису і словотвору, граматики і стилістики, семантики та лексикографії.

Як вже було зазначено вище, конструкція $N+N$ характеризується високою частотністю вживання в текстах різних функціональних стилів. З одного боку, це пояснюється її компактністю і економічністю, а з іншого, її семантичною ємністю і великим діапазоном семантичного варіювання під впливом контексту. Компактність і семантична ємність даної конструкції відповідають тенденції сучасної мови до передачі максимальної кількості інформації в мінімальну одиницю часу.

Конструкції $N+N$ володіють багатим семантичним потенціалом, що обумовлено відображенням в їх семантиці як словникових, так і тезаурусних знань. Змістові константи конструкцій можуть бути представлені наступними типами фреймів : дескриптивними/квалітативними, контейнерними, посесивними, темпоральними, локативними і акціональними. Усі змістові константи піддаються специфікації і модифікації в різних контекстуальних умовах.

Характерною особливістю конструкції є асиметрія між смисловою цілісністю і роздільним оформленням : один денотат позначений двома словами, *water bottle* – грілка. Наведений приклад, з'єднання в одне складне слово двох повноцінних за змістом слів, може розглядатися як спосіб усунення асиметрії між смисловою (когнітивною) цілісністю і вербальною формальністю.

Смисловий зміст конструкції $N+N$ є результатом дії основного принципу композиційної семантики її компонентів, який полягає у

виводимості значення конструкції із взаємодії, а не простого підсумовування значень компонентів конструкції.

У свою чергу, взаємодія значень як процес, що відноситься до рівня мовної семантики, відображає взаємодію на більш глибокому, ментальному рівні. Семантичний зміст досліджуваних конструкцій $N+N$ є результат взаємодії значень компонентів, що фіксується на когнітивному рівні концептом-блендом, що відображає не тільки конвенціональне, а й індивідуальне знання.

Коли посесор є виражений іменником, який позначає неістоту, посесивні відношення можуть здійснюватися не за допомогою моделі $N+N$, а за моделлю N of N : *a hospital department-the department of a hospital*. Але, така зміна не завжди коректна, оскільки вона може спричинити зміну значення посесивно-субстантивної конструкції: *a tea cup / a cup of tea*.

Подібна варіативність ознак, які вираженні іменником, виявляється можливою за рахунок багатого семантичного потенціалу іменників. Семантика іменників містить семи, які відображають різні ознаки як денотата, так і сигніфікат, які знаходять свою актуалізацію при вживанні іменників у позиції атрибута. Профільовані ознаки можуть носити як конвенціональний, так і індивідуальний, особистісний характер, що відображає особистий досвід і особливості світосприйняття індивіда.

При вираженні квалітативної ознаки відбувається перегрупування сем в значенні іменника: семи предметності утворюють фон, а означувальні семи виходять на передній план, вони профілюються. В такому випадку, перший компонент конструкції перетворюється на прикметник. Квалітативні відносини включають такі ознаки як:

- Ознака кольору:

*“Glancing around her with satisfaction, she took in her empire – the shining steel ovens and serving tables, the gleaming utensils, the sparkling **white aprons** of the cooks and their assistants”* [Hailey, c. 13].

Задоволено озирнувшись, вона взяла у свої руки – сяючі сталеві печі та столові прибори, блискучий посуд, іскристий **білий фартук** кухарів та їх помічників.

*“He pointed to a small **dark-red stain with a light center**, contrasting with the red-brown texture of the rest of the heart muscle”* [Hailey, с. 44].

Він вказав на невелику **темно-червону пляму зі світлим центром**, що контрастує з червоно-коричневою текстурою решти серцевого м'яза.

*“**Pink-tinged colonies** of bacteria were eliminated at once as harboring no typhoid”* [Hailey, с. 350].

Купа бактерій з **рожевим відтінком** були ліквідовані відразу, оскільки в них не було тифу.

- Ознака форми:

*“Outside the hospital the citizens of Burlington, perspired under a **ninety-degree shade** temperature with 78 per cent humidity”* [Hailey, с. 4].

За межами лікарні громадяни Берлінгтона потіли під **дев'яносто градусною тіньовою** температурою з вологістю 78 відсотків.

*“Three Counties Hospital ebbed and flowed like tide currents around **an offshore island**”* [Hailey, с. 4].

Лікарня Трьох Графств спадала і текла, як припливні течії, навколо **офшорного острова**.

*“O'Donnell shuddered inwardly as he noticed the creation his colleague was sporting today – **turquoise circles and vermilion zigzags** on a background of mauve and lemon yellow”* [Hailey, с. 19].

О'Доннелл внутрішньо здригнувся, помітивши творіння, яким сьогодні займається його колега – **бірюзові кружечки та червоні зигзаги** на тлі лимонно-жовтого.

- Ознака розміру:

*“He moved **the big cigar** he was smoking over to the corner of his mouth”* [Hailey, с. 6]

Він підніс **велику сигару**, яку викурював, до свого рота.

“In a busy hospital complaints about service and charges were not unique”
[Hailey, с. 79].

У зайнятій лікарні скарги на обслуговування та оплату були не єдиними.

*“When he was ready he leaned forward and moved a pawn on his **left wing** one square forward, countering the other’s advance”* [Hailey, с. 202].

*Коли він був готовий, він нахилився вперед і перемістив пішака на своєму **лівому крилі** на один квадрат вперед, протидіючи наступу іншого.*

- Ознака смаку:

*“Among these were some who would **taste success** and suffer failure; who, barring casualty, would enjoy youth, accept middle age, and grow old sadly”*
[Hailey, с. 259].

*Серед них були і такі, хто відчував би **смак успіху** і зазнав невдачі; які, за винятком жертв, раділи б молодості, прийняли б середній вік і сумно старіли.*

*“All right then; we shall need ten **sugar tubes** to a culture”* [Hailey, с. 335]

*Тоді добре; нам потрібно десять **цукрових трубочок** для чаю.*

*“John Alexander glanced up as the group entered, then continued with the **sugar test** he was carrying out”* [Hailey, с. 354].

*Джон Олександр підвів погляд, коли група увійшла, а потім продовжив **аналіз на цукор**, який проводив.*

- Ознака віку:

*“I didn’t hear you,” **the old man** was saying again”* [Hailey, с. 6].

*Я вас не чув, – знову говорив **старий**.*

*“A snapshot of a **young naval lieutenant**, j.g., with a pretty girl on his arm, fell out as she opened it, and for a moment she gazed down at the picture before reading the letter again”* [Hailey, с. 11].

*Знімок **молодого морського лейтенанта**, напр., із симпатичною дівчиною на руці, випав, відкривши його, і якусь мить вона дивилася на картину, перш ніж знову прочитати лист.*

“A few months after his own arrival O’Donnell had told Orden Brown about a young assistant administrator, one of the best he had known in his hospital experience” [Hailey, с. 28].

Через кілька місяців після свого прибуття О’Доннелл розповів Ордену Брауну про **молодого помічника адміністратора**, одного з найкращих, яких він знав у своєму лікарняному досвіді.

- Ознака статі:

“Nurse Wilding had written on a woman patient’s chart and was about to add another line when she paused” [Hailey, с. 10].

Медсестра Уайлдінг записала на **діаграмі пацієнта** і збиралася додати ще один рядок, коли вона зробила паузу.

“Last night, sitting alone with her in the hospital room – the other woman patient had been discharged, and for the time being the second bed was empty – she had teased him about seeming downcast” [Hailey, с. 162].

Вчора ввечері, сидячи наодинці з нею в лікарняній палаті – інша **жінка-пацієнтка** була виписана, і поки що друге ліжко було порожнім – вона дразнила його, здавалося б, пригніченим настроєм.

- Ознака національних / расових особливостей:

“By the mid-thirties, when American specialty boards were coming into being, Dornberger was already established in his own field” [Hailey, с. 103].

До середини тридцятих років, коли зароджувались спеціальні **американські комітети**, Дорнбергер вже був створений у своїй галузі.

- Ознака адміністративного статусу:

“Three months earlier the aged chairman had died” [Hailey, с. 24].

За три місяці до цього **похилий керівник** помер.

“The administrator—key man in the relationship between the hospital’s lay board of directors and its medical staff” [Hailey, с. 23].

Адміністратор – ключова людина у відносинах між засіданням ради директорів лікарні та її **медичним персоналом**.

Більшість конструкцій $N+N$ формують свій смисловий зміст в результаті інтеграції мовного знання, що стоїть за кожним мовним знаком, що створює конструкцію $N+N$. На підтвердження сказаного звернемося до прикладів:

*“Down by the steel mills and **the rail yards**, where there was little shade and no thermometers, the reading – if anyone had bothered to take it – would have been a good deal higher”* [Hailey, с. 4].

Внизу біля сталеливарних заводів та залізничних двориків, де було мало тіні і не було термометрів, показники – якби хтось потрудився це взяти – були б набагато вищими.

Смисловий зміст конструкції *the rail yard*, в першу чергу виявляється при відновленні її пропозитивної структури N is like / resemble N , на основі якої вибудовуються квалітативні відносини між двома іменниками, вони являються назвами цих предметів. Далі, необхідно звернути увагу на дефініції слів. У словниках, при тлумаченні іменника *rail* ознака «паркану» включений в дефініцію слова *rail* – *a steel bar or continuous line of bars laid on the ground as one of a pair forming a railway track*. Це надає нам змогу побачити тип квалітативних відносин, а саме відношення, які вказують на об'єкт тієї чи іншої ознаки.

*“Old Rudy Hermant, who worked periodically at laboring when his family bullied him into it, sat back and relaxed in cool comfort as Dr. McEwan, **the ear, nose, and throat specialist**, probed in search of the cause of Rudy’s growing deafness”* [Hailey, с. 4].

Старий Руді Германт, який періодично працював на пологих, коли його сім'я знущала над ним, розслабився в прохолодному затишку, коли доктор МакЕван, ларинголог досліджував причину зростання глухоти Руді.

Складність при інтерпретуванні конструкції *throat specialist* зникає в тому випадку, коли ми володіємо певною інформацією про медичні терміни. В конструкції відновлюється наступна препозитивна структура N_2 is for N_1 ,

яка розкриває реляційні відносини. Отже, стає очевидним, що *throat specialist* – це ларинголог.

Необхідно відзначити, що велика група прикладів конструкції *N+N* в якості першого компонента містять власні імена, тобто імена людей і географічні назви. Коли ми розглядаємо власні імена, то необхідно відзначити, що лінгвісти не визначають власні імена значущими лексичними одиницями, та вони не мають єдиної думки на предмет їх семантичного змісту. Необхідно зазначити, що велика група власних імен перекладається завдяки енциклопедичним знанням у визначенні власних назв. При перекладі дуже важливо розуміти значення власної назви, світогляд і досвід перекладача, так як значення власної назви постає як набір енциклопедичних відомостей про об'єкт. Розглянемо декілька прикладів у романі:

*“They had started the night before, causing him, afterward, to back his **new Olds** out of the garage in such a temper that he had crumpled the right rear fender”* [Hailey, с. 5].

*Вони почали напередодні ввечері, змусивши його згодом відступити своїх **нових Олдс** з гаража в такому вдачі, що він зім'яв праве заднє крило.*

При перекладі Олдс, ми не маємо на увазі сім'ю Олдс, тому що таке прізвище відсутнє в романі, чи їх старих знайомих, тут мається на увазі старі звички головного героя роману.

Конструкція *N`s N* також має назву «саксонський генітив». У 5 столітті римляни залишили Британію, їх місце зайняли племена англів і саксів. Таким чином, на додаток до легенд, з часів короля Артура залишилися вживання так званого саксонського родового відмінка від саксів, і назва країни від англів.

В конструкція *N`s N* вживається означення, яке виражене іменником, що позначає істоту: людину чи тварину:

*“Dr. O'Donnell, your **patient's family** are outside”* [Hailey, с. 10].

Доктор О'Доннелл, сім'я вашого пацієнта знаходиться поза межами лікарні.

*“All I know is, I’d like to see my **wife’s test** done in saline, and in protein, and in Coombs serum”* [Hailey, с. 171].

*Все, що я знаю, це те, що я хотів би, щоб **тест моєї дружини** робився на фізіологічному розчині, білку та сироватці Кумбса.*

*“McEwan was debating whether the old **man’s condition** might be due to senility or a small tumor”* [Hailey, с. 5].

*МакЕван обговорював, чи може **стан старого** бути пов’язаний із старістю чи невеликою пухлиною.*

Наступні приклади вживання конструкції з іменами й прізвищами людей:

*“Dr. McEwan, the ear, nose, and throat specialist, probed in search of the cause of **Rudy’s growing deafness**”* [Hailey, с. 5].

*Доктор МакЕван, ларинголог досліджував причину зростаючої **глухоти Руді**.*

*“Little Miss Mildred, fifty-two, spinsterish, and five foot nothing in her highest heels, quailed before **Dr. Pearson’s scowl**”* [Hailey, с. 5].

*Маленька міс Мілдред, років п’ятдесяти двох, безтурботна і на висоті п’яти футів нічим не відрізнялася перед **нахмуренням доктора Пірсона**.*

*“He was still thinking about it as he turned into the Administration suite and opened the door to **Harry Tomaselli’s office**”* [Hailey, с. 22].

*Він все ще над цим думав, повернувшись у кабінет головних лікарів і відчинивши двері в **кабінет Гаррі Томаселлі**.*

Приклади вживання зі збірними іменниками:

*“Here we’re dealing with **people’s lives** and we can’t afford to take chances”* [Hailey, с. 220].

*Тут ми маємо справу з **життям людей** і не можемо дозволити собі ризикувати.*

*“As a result she had acquired a horror of being less than completely sanitary and in hot weather maintained a shuttle service between her desk and the **women’s toilet** down the corridor”* [Hailey, с. 4].

Як наслідок, вона пережила страшне жахіття і в спекотну погоду підтримувала трансфер між своїм робочим місцем та **туалетним столиком** в коридорі.

*“David Coleman’s mind flew back over the years – to the country **doctor’s office** in which his father had healed so many bodies until in the end his own had failed him”* [Hailey, с. 181].

Розум Девіда Коулмена з плином років пошатнувся – до заміського **кабінету лікаря**, в якому його батько зцілив стільки тіл, поки врешті-решт його власні не провалили його.

Наступні приклади вживання конструкції в ролі означення, виражене іменником, що позначає неістоту і абстрактні поняття:

- Географічними назвами:

*“Landing gear and flaps down, it was lined up with number one runway of **Burlington’s municipal airport**, dead ahead”* [Hailey, с. 181].

Посадочне приладдя та заслінки вниз були вибудовані злітно-посадковою смугою номер один у **муніципальному аеропорту Берлінгтона**, напередодні.

- Використання часу:

*“He had never had second thoughts about his personal choice of surgery and would be glad when he went back to it in a few **weeks’ time**”* [Hailey, с. 42].

Він ніколи не замислювався над власним вибором операції, і був би радий, коли через **кілька тижнів** повернеться до неї.

*“All right, Doctor.” Vivian decided a few more **minutes’ respite** from the rush of ward work would be welcome”* [Hailey, с. 101].

Гаразд, докторе. Вівіан вирішила, що буде вітатися ще **кілька хвилин** перепочинку з прискореною роботою у відділі.

*“The **first time’s** always a bit hard”* [Hailey, с. 40].

Перший раз завжди трохи складно.

- Вартість зі словом *worth*:

*“I expect to have a good deal more responsibility here than just ordering **fifteen dollars’ worth** of rabbit serum” [Hailey, c. 179].*

*Я сподіваюся, що тут я маю набагато більше відповідальності, ніж просто замовлення кролячої сироватки на **п’ятнадцять доларів**.*

*“Oh, now and then – when you’re tired sometimes, and you’ve seen some of the things in the hospital, and you’re thinking about home – you wonder if **ten dollars’ worth** of it, if there aren’t easier things to do; but I guess that happens to everybody” [Hailey, c. 115].*

*О, час від часу – коли ти втомишся і бачиш щось у лікарні і думаєш про дім, – цікавишся, чи варто це **десять доларів**, чи не простіше щось зробити; але я думаю, що це трапляється з усіма.*

- Конструкція *for* + іменник + *sake*:

*“She hoped that things would go smoothly with the new man – **for O’Donnell’s sake** as much as any other reason” [Hailey, c. 165].*

*Вона сподівалася, що з новим чоловіком все буде гладко – **заради О’Доннела**, як і будь-якої іншої причини.*

*“**For Pete’s sake**,” he said, “why don’t they call?” [Hailey, c. 301].*

***Заради Піта**, – сказав він, – чому вони не телефонують?*

*“**For the sake of Bartlett’s own morale** this must not happen, he would talk to Bartlett in private, of course, but the chance of a useful, open discussion was lost” [Hailey, c. 61].*

***Заради морального духу Бартлетта** цього не повинно відбуватися, він, звичайно, поговорив би з Бартлеттом приватно, але шанс на корисну, відкриту дискусію було втрачено.*

- Сталі вирази:

*“He liked her for many things, not least the way she could hold her own in what was sometimes thought of as **a man’s world**” [Hailey, c. 9].*

*Вона подобалася йому багатьма речами, але в останню чергу тим, як вона могла утриматися в тому, що іноді вважали **світ чоловіка**.*

“No one’s blaming anyone,” Orden Brown snapped; not at this stage anyway” [Hailey, c. 347].

Ніхто нікого не звинувачує, – відповів Орден Браун; на цьому етапі в будь-якому випадку.

Отже, посесивна конструкція *N’s + N* відрізняється від конструкції *N + N* саме сферою вживання в мовленні. Як ми вже зазначали, ядро субстантивної конструкції *N + N* виконує основну функцію і виступає частиною означення або є самим означенням. Згідно результатів дослідження, в тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз» здебільшого вживаються посесивні конструкції *N + N*, тому що вони є більш компактними і переважно використовуються у розмовному стилі сучасної англійської мови. Необхідно відзначити, що велика група прикладів конструкції *N+N* в якості першого компонента містять власні імена, тобто імена людей і географічні назви. Коли ми розглядаємо власні імена, то необхідно відзначити, що лінгвісти не визначають власні імена значущими лексичними одиницями, та вони не мають єдиної думки на предмет їх семантичного змісту. Необхідно зазначити, що велика група власних імен перекладається завдяки енциклопедичним знанням у визначенні власних назв. При перекладі дуже важливо розуміти значення власної назви, світогляд і досвід перекладача, так як значення власної назви постає як набір енциклопедичних відомостей про об’єкт.

3.3 Фактори, які впливають на вживаність конструкції *N+of+N* в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

В сучасній англійській мові існують дві граматичні форми, які експліцитно виражають генітивне значення приналежності іменників. Першу конструкцію ми розглянули у попередньому пункті, конструкція з

апострофом 's, яка має назву «саксонський генітив». Зараз звернемо нашу увагу на конструкцію з прийменником *of*, відомою як «нормандський генітив»

Іменник з прийменником *of* розміщується після головного за змістом іменника: *a tumbler of barium* – пробірка барію. Конструкція *N+of+N* виступає в ролі означення, яке виражене прикметником:

“Somewhere, in four homes in and around Burlington, a quartet of patients who had been waiting for this call either hopefully or in fear would now pack a few essential belongings” [Hailey, с. 4].

Десь у чотирьох будинках у Берлінгтоні та його околицях, квартет пацієнтів, які чекали цього дзвінка або з надією, або зі страху, зараз розповість кілька важливих речей.

“Now, at sixty-six, his appearance sometimes suggested a vagrant rather than the head of a major hospital department” [Hailey, с. 7].

Зараз, у шістдесят шість років, його поява іноді наводила на думку бродягу, а не керівника головного відділення лікарні.

“A snapshot of a young naval lieutenant, j.g., with a pretty girl on his arm, fell out as she opened it, and for a moment she gazed down at the picture before reading the letter again” [Hailey, с. 11].

Знімок молодого морського лейтенанта, напр., із симпатичною дівчиною на руці, випав, відкривши його, і якусь мить вона дивилася на картину, перш ніж знову прочитати лист.

Необхідно зазначити, що важливо розрізняти вживаність конструкцій *N's N* і конструкцій з прийменником *of*. Отже, конструкції типу *N of N* вживаються для позначення: приналежності кому-небудь, володіння чим-небудь, у тому випадку, коли мова йде про живі предмети, зазвичай використовується конструкція *N's N*:

“Automatically O'Donnell checked his wrist watch, then moved aside as a group of interns passed him hurriedly on the staff stairway, their feet sounding noisily on the metal treads” [Hailey, с. 18].

О'Доннелл автоматично перевірів наручний годинник, а потім відійшов убік, коли **група стажерів** поспішно пропустила його на сходах персоналу, їхні ноги шумно звучали на металевих ступенях.

Наведемо наступні приклади:

- Приналежності:

*“Outside the hospital **the citizens of Burlington**, Pennsylvania, perspired under a ninety-degree shade temperature with 78 per cent humidity”* [Hailey, с.4].

За межами лікарні **мишканці Берлінгтона**, штат Пенсільванія, потіли під дев'яносто градусної тіньовою температурою з вологістю 78 відсотків.

- Родинних, дружніх, ділових та інших зв'язків, виражених іменником у загальному відмінку + *of* + присвійний займенник в незалежній (абсолютній) формі:

*“You're **a friend of his**; and besides he doesn't have a vendetta with obstetricians”* [Hailey, с.103].

Ви його друг; і до того ж у нього немає вендети з акушерками.

- При спільному вживанні присвійного і родового відмінків:

“He is a friend of Lucy's and O'Donnell followed him” [Hailey, с.198].

Він друг Люсі, і О'Доннелл пішов за ним.

- Складової частини чого-небудь:

*“Now the area surrounding the hospital looked its worst – squalid and depressing, **the roofs of mean houses and tenements** stretching away toward the factories and grimy smokestacks lining both banks of the river”* [Hailey, с. 247].

Зараз територія, що оточувала лікарню, виглядала найгіршою – убогою та гнітючою, **дахи головних будівель** і будинків тяглися до фабрик, а похмурі димові труби вистилали обидва береги річки.

*More fortunate than the Admitting clerks in the heat were those awaiting treatment in the outpatient clinics, now in full session over in **the opposite wing of the main floor**.* [Hailey, с.5]

Більше пощастило, ніж припускаючим клеркам у спеку, тим, хто чекав лікування в амбулаторіях, зараз у повному складі у **протилежному крилі головного поверху**.

- Віку:

Old Rudy, a doctor of forty, who worked periodically at laboring when his family bullied him into it, sat back and relaxed in cool comfort. [Hailey, с.6]

Старий Руді, лікар сорока років, який періодично працював під час пологів, коли сім'я знущала над ним, сидів і розслаблявся в прохолодному комфорті.

He knew from what he had heard that Alexander, an intern of twenty-two was fresh from college with a degree in medical technology [Hailey, с.20].

З того, що він чув, він знав, що Олександр, **двадцяти двох річний стражер**, щойно здобув освіту в коледжі, здобувши спеціальність медичних технологій.

- Складу, змісту та структури:

*With apparent casualness he crossed the autopsy room, then, returning, managed to position himself between the girl he had noticed and **the rest of the group*** [Hailey, с.36].

З очевидною недбалістю він перетнув кімнату розтинів, а потім, повернувшись, зумів розташуватися між поміченою дівчиною та **рештою групи**.

*He pressed a button which set the rotating **anode of the picture tube** in motion* [Hailey, с.255].

Він натиснув кнопку, яка приводила в рух обертовий **анод трубки** із зображенням.

- Запахів та присмаків:

*“A nurse had to witness a lot of things that were tough to take – sores, mangled limbs, putrefaction, surgery; the sooner she learned to accept the sights and **smells of medicine**, the better for everyone, including herself”* [Hailey, с. 40].

Медсестрі довелося спостерігати багато речей, які важко було прийняти – болячки, зіпсовані кінцівки, гниття, операції; чим раніше вона навчилася приймати визначні пам'ятки та **запахи ліків**, тим краще для всіх, включаючи її саму.

- Титулів:

“Now, at sixty-six, his appearance sometimes suggested a vagrant rather than **the head of a major hospital department**” [Hailey, с. 7].

Зараз, у шістдесят шість років, його поява іноді наводила на думку бродягу, а не **керівника головного відділення лікарні**.

“Meanwhile **the Division of Medicine** had a new head—Dr. Chandler, who had been on staff under the old regime but had been frequently outspoken against it” [Hailey, с. 28].

Тим часом у **відділі медицини** з'явився новий керівник – доктор. Чендлер, який працював за старого режиму, але часто виступав проти нього.

- Напрямку, відстані, віддаленості від якогось пункту:

“You know, I'm sure we could put you a fancy penthouse there – on top of **the East Wing**” [Hailey, с. 22].

Знаєте, я впевнений, що ми могли б поставити вам там чудовий пентхаус – на вершині **Східного крила**.

“She had recently moved into Benvenuto Grange, a large, fashionable apartment block of **the north side**” [Hailey, с. 82].

Нещодавно вона переїхала до Бенвенуто, великого модного житлового будинку **на півночі**.

- В якості означення, що виражене іменником:

“Now they were coming into the city center, **the streets of Burlington** hot and dusty, sidewalks shimmering and the black-top roadways sticky in the heat” [Hailey, с.157].

Тепер вони заходили у центр міста, **вулиці Берлінгтона** жаркі та пилові, тротуари мерехтіли, а чорні вершини дороги липкі у спеку.

- Наповнення простору:

*“Seddons joined him, holding a glass jar half **full of formalin**, and McNeil gently lowered the brain into it”* [Hailey, с. 42].

Седдони присьдналися до нього, тримаючи скляну банку, наполовину заповнену формаліном, і Макнейл обережно опустив у неї мозок.

*“You’re so young and green and **full of lofty ideas**”* [Hailey, с. 293].

Ти така молода, зелена та повна різних ідей.

*“This is **full of spice and vinegar** – that’s good. You know your stuff too”* [Hailey, с. 372].

Страва сповнена спецій та оцту – це добре. Ви теж знаєте свої речі.

Отже, ми проаналізували вживання конструкції *N+of+N* на прикладі роману, та дійшли висновку, що генітивні значення в англійській мові можуть передаватися різноманітними синонімічними засобами вираження, наприклад, різними прийменниками та різноманітними видами інверсії і, як наслідок, вони представлені двома способами – експліцитним та імпліцитним. В англійській мові існують дві граматичні форми, що експліцитно вказують на генітивне значення приналежності іменників, одна із них це конструкція з прийменником *of*. В тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз» конструкція *N+of+N* вживається коли треба підкреслити значення «частки від цілого», наприклад, *the citizens of Burlington, the roofs of mean houses*. Особливо це актуально, щодо географічних назв або географічних об’єктів. Також є досить незвичайним, вживанність цієї конструкції, коли мова іде про вік людини, наприклад, *a doctor of forty, an intern of twenty-two*.

3.4 Порівняльний аналіз вживання конструкцій в романі Артура Гейлі «Остаточний Діагноз»

У попередніх розділах ми проаналізували засоби вираження посесивності в сучасній англійській мові на матеріалі роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз». Ми визначили, які фактори впливають на вживання тієї чи іншої конструкції, навели основні відмінності у вживанні посесивних конструкцій, побудованих за моделями $N's + N$, $N + of + N$, $N + N$, які, на перший погляд, здаються синонімічними, проте мають чітку сферу вживання у мовленні. Усі приклади вживання конструкцій не висвітлені в розділах, але присутні в тексті роману, були укладені в таблицю та перекладені на українську мову (див. Додаток).

В ході аналізу граматичних конструкцій, була проведена порівняльна характеристика посесивних конструкцій $N's + N$, $N + of + N$, $N + N$ на матеріалі роману Артура Гейлі «Остаточний Діагноз». Проаналізувавши весь роман і зробивши вибірку із ста сторінок, можна зробити висновок, що посесивна конструкція $N + of + N$ найчастіше вживається в тексті роману.

Як ми вже з'ясували, що генітивні значення в англійській мові можуть передаватися двома способами – експліцитним та імпліцитним. Ці два різновиди експліцитного субстантивного генітива є взаємозамінними в англійській мові: в більшості контекстів вони вказують на одну референтну ситуацію, тобто формально виражають одне й те саме значення. Необхідно визначити таке питання «Де ж конструкція $N's N$ може бути замінена на конструкцію з прийменником *of* (і навпаки)? Які фактори впливають на англомовних людей при виборі тієї чи іншої конструкції?». Завдяки аналізу теоретичної літератури, ми можемо виявити п'ять факторів, які впливають на вибір конструкції:

1. Семантичний фактор.

Іменники, що вказують на живий об'єкт (людину, тварину або групу людей) найчастіше вживаються в конструкції *N`s N*, а в конструкції з прийменником *of*, як правило, неживі іменники, виняток становлять іменники, що позначають міру часу та відстані:

“Though he had had a three-hour’s air journey, his gabardine suit was uncreased, his well-trimmed hair carefully parted and brushed, his shave recent” [Hailey, с. 153].

Незважаючи на те, що він мав тригодинну повітряну подорож, його костюм з габардину був недоопрацьований, його добре підстрижене волосся було ретельно розімкнене і зачесане, його гоління недавно.

Та також яке-небудь місце (географічну назву, дім, магазин, майстерню тощо):

“You have an employee at the hospital’s corridor – his name is Alexander, I believe” [Hailey, с. 364].

У вас є працівник у коридорі лікарні – його, на мою думку, звати Олександр.

2. Фонологічний фактор.

Коли іменник закінчується на шиплячий або свистячий приголосний, в більшості випадків використовується конструкція з прийменником *of*. Дані вказують на те, що тут спостерігається синонімічна варіативність інверсійних субстантивних структур типу : *N2+N1*, *N2`s+N1*, утворених за допомогою словоскладання наприклад:

“For the second time that morning Wilding, gray – haired and at fifty-six one of the older nurses on staff, reached into her uniform and took out the letter she had read twice already since it had been delivered to her desk along with the patients’s mail” [Hailey, с. 199].

Вдруге того ранку Уайлдинг, сивий і в п'ятдесят шість одна із старших медсестер, потягнувся до своєї форми і дістав лист, який вона прочитала вже двічі, з тих пір, як його доставили на її стіл разом із повідомленнями поштою пацієнтів.

3. Синтаксичний фактор.

Згідно з принципом «вагомості кінця» суб'єкт – «власник» формує конструкцію з прийменником *of*:

“Most of the doctors, nurses, and employees of the hospital usually took their lunch about this time, and a line-up was beginning to form at the point where newcomers collected trays before passing counters and steam tables where the food was served” [Hailey, с. 167].

Більшість лікарів, медсестер та працівників лікарні зазвичай приймали обід приблизно в цей час, і почала формуватися лінійка з того місця, де прибулі збирали підноси, перш ніж проходити біля прилавків та парових столів, де подавали їжу.

Також із конструкціями $Nn(s)+N2`s+N1$:

“Gil Bartlett, one of the hospital’s surgeon’s assistant, was noted for possession of a cream Cadillac which was seldom seen other than in gleaming spotlessness” [Hailey, с. 199].

Джил Бартлетт, один із помічників хірургів лікарні, був відомий тим, що володів кремом "Каділак", який рідко траплявся, крім блискучої бездоганності.

4. Фактори «економії» ресурсів.

Використання конструкції $N`s N$ прагне скоротити довжину висловлювання та призводить до стислості і усунення речення. Когнітивним фактором економії ресурсів можна назвати тенденцію мовців до використання саме тієї конструкції, яку вони раніше зустрічали або якою самі користувалися в різних референтних ситуаціях. В цьому випадку вірогідність використання тієї чи іншої конструкції більшою мірою залежить від суб'єктивних факторів.

5. Соціолінгвістичні та прагматичні фактори.

З еволюційної точки зору конструкція $N`s N$ виникла пізніше в англійській мові. Вона з'явилася в давньоанглійський період розвитку мови та отримала широкий розвиток з кінця дев'ятого сторіччя. Тенденція

витіснення нею конструкцій з прийменником *of* чітко виявляється в масмедійних та Інтернет дискурсах. Тип комунікації також зумовлює вибір тієї чи іншої конструкції: в неформальній комунікації, як усній, так і письмовій, найбільш часто використовуються конструкції з *'s*, хоча в усному мовленні вона є найбільш вживаною.

Отже, згідно результатів дослідження, маємо зробити висновок, щодо вживання посесивних конструкцій : $N+N$, $N's N$, $N+of+N$ в сучасній англійській мові на матеріалі тексту роману Артура Гейлі «Остаточний діагноз». Ми виявили п'ять факторів, які впливають на вживаність тієї чи іншої конструкції: семантичний фактор, фонологічний фактор, синтаксичний фактор, фактор «економії» ресурсів, соціолінгвістичний та прагматичний фактор. Посесивні відносини в англійській мові виражаються за допомогою кожної з конструкцій, а саме $N+N$, $N's+N$, $N+of+N$. Структура поданих конструкцій, безумовно впливає на їх вживаність: тобто найбільш вживаними є конструкції з компактною структурою $N+N$, $N's+N$. Це підтверджує той факт, що в сучасній англійській мові наявна тенденція до стислості.

ВИСНОВКИ

Лексико-семантичне поле має багато різних за значенням визначень. Поняття «лексико-семантичне поле» було запроваджене у ХХ ст. і має багато різних за значенням визначень. Лексико-семантичне поле вміщує такі головні проблеми лексикології як синонімія, антонімія, полісемія, а також проблеми співвідношення слова і поняття. Кожне поле – це складна система, яка вміщує різнорівневі мовні одиниці, які виконують спільну функцію на основі спільності категоріального змісту. Також, поле це своєрідна мозаїка, де слово посягає окреме місце в лексико-семантичному просторі. Кожна складна система притаманна конкретній мові, бо кожна мова по-своєму членує об'єктивний світ.

Основними відмінними рисами лексико-семантичного поля є те, що лексико-семантичне поле є складною, багатоярусною організацією, яка об'єднує в собі лексичні одиниці (лексико-семантичні групи). Лексико-семантичне поле порівнюється зі сферою, яка має наступну структуру:

1. Ядро, елементи якого володіють повним набором ознак, що визначають дане угруповання.
2. Центр поля, що складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром і між собою значення.
3. Периферія поля, що містить одиниці, найвіддаленіші за своїм значенням від ядра. Периферійні слова характеризуються найменшою частотністю. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля.

Важливо відзначити, що багато лінгвістів для визначення семантичного поля наводять низку відмінних для них рис. Більшість дослідників виділяють наступні ознаки семантичного поля: впорядкованість; цілісність; широту; суміжність елементів, коли кожна одиниця поля прилягає до сусідньої; повнота; відсутність строгих кордонів; сталість.

Поля, які будуються на підставі вищевказаних ознак, є системними утвореннями, які об'єднані спільними зв'язками і відносинами. Однак при цьому, вони мають і деякі специфічні риси. Лексичні одиниці стають компонентами семантичного поля незалежно від їх зовнішньої форми. Загалом, поле формується з різних частин мови. Загальновідомо, що мовні одиниці мають здатність об'єднуватися на підставі як подібності, так і суміжності. Крім цього, семантичні поля мають можливість групувати слова за подібністю або за суміжністю їх значень.

Категорія посесивності була проаналізована у вузькому і більш широкому значенні. Завдяки типологічній класифікації мов, категорія посесивності виражається в різних мовах світу. В залежності від ступеня віддаленості ми виділяємо чотири категорії невідчужуваної власності. Ми можемо стверджувати, що посесивність – це семантико-синтаксична категорія, яка відображена між посесором і об'єктом, один із них виступає як елемент особистості іншого елемента, або, якщо взяти до уваги словникові визначення, об'єкт має право власності користуватися ним.

Частини мови, які володіють ознакою посесивності це дієслова *to have* – мати, *to belong* – належати, *to own* – володіти, *to possess* – володіти; та іменники *an owner* – власник, хазяїн, *possession* – володіння, присвійні займенники: *my, mine; our, ours; his; her, hers; its; your/yours; their, theirs*, прийменникові звороти із прийменником *of*, а також присвійний відмінок, який утворюється приєднанням закінчення – *'s* до іменників в однині або множині, якщо вони не закінчуються на –*s*, наприклад, *Tom's hat, a woman's hat*. Іменники, які мають в множині закінчення – *s*, додають до себе апостроф, наприклад, *the boys' books, the girls' dolls*.

Вираження посесивності може бути здійснено різними способами на різних рівнях мови. Посесивне відношення експлікується за допомогою предиката, вираженого дієсловом на позначення дії, і відносить такі структури до периферії. Завдяки здатності репрезентувати широкий спектр посесивних відношень і будучи, як правило, еквівалентними, мовні засоби

вираження посесивності передають різні складові (аспекти, ознаки, характеристики тощо) цього зв'язку. Лексико-граматичні і структурні мовні варіанти вираження посесивності, мають дієдатність варіативного і альтернативного опису аналогічних ситуацій. Не звертаючи уваги на універсальність категорії посесивності, для англійської і української мов застосовуються різні лексичні та граматичні засоби для вираження посесивності.

Роман А. Гейлі «Остаточний діагноз», наповнений професійною лексикою та професійним гумором для створення загальної атмосфери лікарні, реальних хвороб та пацієнтів, щоб побачити в якому оточенні перебувають персонажі, їх емоційний і фізичний стан. Кожен із них йде до своєї мети і виконують свої обов'язки, згідно власних почуттів. Досягнення мети є однією з головних складових успіху роману і самого письменника. У романі наявний широкий спектр людської поведінки: схильність до інтриги та ризику, випробування зрадою та коханням. Але реальний світ і є живим, тому що в ньому живуть люди з реальними почуттями. Наше життя - це, так би мовити, «остаточний діагноз», але який саме діагноз, це залежить від наших вчинків протягом життя.

Згідно результатів дослідження, в тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз» здебільшого вживаються посесивні конструкції $N + N$, тому що вони є більш компактними і переважно використовуються у розмовному стилі сучасної англійської мови. Необхідно відзначити, що велика група прикладів конструкції $N+N$ в якості першого компонента містять власні імена, тобто імена людей і географічні назви. Коли ми розглядаємо власні імена, то необхідно відзначити, що лінгвісти не визначають власні імена значущими лексичними одиницями, та вони не мають єдиної думки на предмет їх семантичного змісту. Необхідно зазначити, що велика група власних імен перекладається завдяки енциклопедичним знанням у визначенні власних назв. При перекладі дуже важливо розуміти значення власної назви,

світогляд і досвід перекладача, так як значення власної назви постає як набір енциклопедичних відомостей про об'єкт.

В англійській мові існують дві граматичні форми, що експліцитно вказують на генітивне значення приналежності іменників, одна із них це конструкція з прийменником *of*. В тексті роману А. Гейлі «Остаточний діагноз» конструкція *N+of+N* вживається коли треба підкреслити значення «частка від цілого», наприклад, *the citizens of Burlington, the roofs of mean houses*. Особливо це актуально, щодо географічних назв або географічних об'єктів. Також є досить незвичайним є вживанність цієї конструкції, коли мова іде про вік людини, наприклад, *a doctor of forty, an intern of twenty-two*.

Вживання посесивних конструкцій : *N+N*, *N's N*, *N+of+N* в сучасній англійській мові на матеріалі тексту роману Артура Гейлі «Остаточний діагноз». Ми виявили п'ять факторів, які впливають на вживаність цієї чи іншої конструкції: семантичний фактор, фонологічний фактор, синтаксичний фактор, фактор «економії» ресурсів, соціолінгвістичний та прагматичний фактор. Посесивні відносини в англійській мові виражаються за допомогою кожної з конструкцій, а саме *N+N*, *N's+N*, *N+of+N*. Структура поданих конструкцій, безумовно впливає на їх вживанність: тобто найбільш вживаними є конструкції з компактною структурою *N+N*, *N's+N*. Це підтверджує той факт, що в сучасній англійській мові наявна тенденція до стислості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов Б. А. Синтаксические потенции глагола в сопоставлении с потенциями других частей речи. *Филологические науки*. М., 1966. № 3. С. 34–44.
2. Абросимова Т. Е. Функционально-семантическая категория посессивности во французском языке. *Теоретические проблемы функциональной грамматики* : Всерос. науч. конф., г. Санкт-Петербург, 26–28 сент. 2001. С. 226–234.
3. Алиева Н. Ф. Типологические аспекты индонезийской грамматики. Аналитизм и синтетизм. Посессивность. М. : Фонд «Новое тысячелетие», 1998. 328 с.
4. Аристотель Категории. Сочинения в 4 томах (Философское наследие) / ред. и автор предисл. З. Н. Микеладзе. М. : Мысль, 1978. Т. 2. С. 52–90.
5. Бархударов Л. С. Язык и перевод : учеб. пособие. М. : Международные отношения, 1975. 240 с.
6. Бенвенист Э. Общая лингвистика / пер. с фр. Ю. Н. Караулова и др. М. : УРСС, 2002. 448 с.
7. Березович Е. Л. К этнолингвистической интерпретации семантических полей : учеб. пособие. М. : Вопросы языкознания, 2004. 24 с.
8. Берест Т. М. Сучасна українська літературна мова (лексика та фразеологія). Методичні рекомендації. Х. : Вид-во НУА, 2008. 84 с.
9. Бондарко А. В. Проблемы грамматической семантики и русской аспектологии : монографія. Санкт-Петербург : СПб., 2008. 472 с.

10. Бреус Е. В. Перевод и переводоведение. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский : учеб. пособие. М.: Изд-во УРАО, 2000. 208 с.
11. Будагов Р. А. Язык и речь в кругозоре человека. М. : Добросвет, 2000. 304 с.
12. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика. М. : Высшая школа, 1990. 176 с.
13. Вердиева З. Н. Семантические поля в современном английском языке. М. : Высшая школа, 2013. 120 с.
14. Вольф Е. М. Грамматика и семантика местоимений. Москва : Наука, 1978. 199 с.
15. Воронина И. М. Логические различия в посессивном значении. *Актуальные вопросы структурной и прикладной лингвистики*. М. : МГУ, 1980. С. 29–40.
16. Городецкий Б. Ю. К проблеме семантической типологии. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1969. 564 с.
17. Гращенков П. В. Типология посессивных конструкций. *Вопросы языкознания*. 2007. № 3. С. 25–53.
18. Денисов П. Н. Лексика русского языка принципы ее описания. М. : «Русский язык», 1980. 253 с.
19. Диброва Е. И. Современный русский язык. Теория. Анализ языковых единиц: учебник для студ. высш. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2011. 178 с.
20. Жаботинская С. А. Ономаσιологические модели и событийные схемы. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2009. № 837. С. 3–14.
21. Жаботинская С. А. Элементарный код и динамика концептуальных структур (данные естественного языка). *Вісник Черкаського університету*. 2011. № 11. С. 57–60.

22. Жилко Ф. Т. Про семантичні поля української мови. *Українська мова і література в школі*. 1972. № 12. С. 25–32.
23. Журинская М. А. К исследованию притяжательных отношений. *Аспекты лингвистического анализа*. М. : АН СССР, 1974. С. 246–254.
24. Звегинцев В. А. Язык и лингвистическая теория. *Общее языкознание*. М. : Эдиториал УРСС, 2001. 248 с.
25. Иванов В. В. Синхронная и диахроническая типология посессивности. *Большая советская энциклопедия*. М. : Наука, 1989. С. 5–43.
26. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підр. для студентів філолог. спец. вищ. навч. закладів. Київ : Академія, 2001. 368 с.
27. Кубрякова Е. С. и др. Краткий словарь когнитивных терминов. М.: МГУ, 1996. 245 с.
28. Кузнецов А. М. Структурно-семантические параметры в лексике: на материале английского языка. *Иностранная филология*. М.: Наука, 2007. 160 с.
29. Петерс Л. П., Филатова Н. И. К вопросу о лексико-семантическом поле «пища» в испанском языке. *Филологические науки*. 2010. № 12. С. 85–87.
30. Лопатина Т. Ю. Семантический потенциал конструкции Noun + Noun в современном английском языке и его контекстная актуализация : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.04. Барнаул, 2007. 163 с.
31. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика. *Когнитивные науки*. Минск : Тетра Системс, 2008. 272 с.
32. Николаева Т. М. Посессивность и другие содержательные категории высказывания в славянских и балканских языках. *Славяноведение*. М. : Наука, 1989. С. 216–246.
33. Попова З. Д. Полевые структуры в системе языка. Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1989. 200 с.
34. Практична граматики англійської мови з вправами : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Речення, іменник, прикметник, прислівник, займенник, категорія кількості, прийменник,

- система часу та способу дієслова / за ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. Вінниця : Нова книга, 2006. 276 с.
35. Селиверстова О. Н. Труды по семантике. Языкознание. М. : Языки славянской культуры, 2004. 960 с.
36. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с
37. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. К. : Вища школа, 1988. 328 с.
38. Ситнов Ю. А. Коммуникативно-когнитивный подход к развитию грамматической компетенции студентов-лингвистов (на материале сложных грамматических явлений испанского языка) : дис. ... канд. филолог. наук : 13. 00. 02. Пятигорск, 2005. 345 с.
39. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи. Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1985. 171 с.
40. Уфимцева А. А. Лексическое значение. Принцип семиологического описания лексики. М. : Эдиториал УРСС, 2002. 240 с.
41. Уфимцева А. А. Опыт изучения лексики как системы. М. : Академия наук СССР, 1962. 288 с.
42. Шафиков С. Г. Теория семантического поля и компонентной семантики его единиц. Уфа: Изд-во Башк. ун-та, 1999. 88 с.
43. Щур Г. С. Теория поля в лингвистике. *Особенности трактовки понятия поле в языкознании*. М. : Наука, 1974. 256 с.
44. Яворская Г. М. Лексико-семантическая типология в синхронии и диахронии: монография. К. : Наукова думка, 1992. 112 с.
45. Croft W. Case Marking and the Semantics of the Mental Verbs. Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 1993. p. 55–72.
46. Fromkin, V. An introduction to language. Boston : Thomson Wadsworth, 2007. p. 500.
47. Ipsen, G. The Ancient Orient and Indogermans Feast Scripts for W. Streitburg. Heidelberg, 1924. p. 30–45.

48. Keizer E. The English Noun Phrase. The Nature of Linguistic Categization. New York : Cambridge University Press, 2007. 379 p.
49. Korunets I. V. Contrastive typology of the English and Ukrainian languages. Vinnytsya : Nova Knyha, 2003. 464 p.
50. Trier, J. German Basic Stock of Words. Bd. i. Heidelberg: “Winter” Understood in the Sense of Territorial Use, 1931. 347 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

51. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М. : Советская энциклопедия, 1966. 571 с.
52. Кубрякова Е. С. Словарь когнитивных терминов. М. : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
53. Словник лінгвістичних термінів. URL : <https://www.textologia.ru/slovari/lingvisticheskie-terminy/posessivnost/?q=486&n=2218> (дата звернення: 17.09.20).
54. Cambridge English Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/realia> (дата звернення: 17.09.20).
55. Collins English Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/possessive> (дата звернення: 17.09.20).
56. Merriam-Webster Dictionary. URL : <https://www.merriam-webster.com/dictionary/possessive> (дата звернення: 17.09.20).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

57. Hailey A. The Final Diagnosis. New York : Doubleday, 1959. 383 p.

ДОДАТОК А

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОСЕСИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В РОМАНІ АРТУРА ГЕЙЛІ «ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ»

N+N	N's N	N+of+N
1. An offshore island- берег острова (стр. 2)	1. The specialists' home – будинок фахівців (стр. 4)	1. Quartet of patients – квітет хворих (стр. 4)
2. A ninety-degree shade – дев'яносто градусна тінь (стр. 4)	2. The woman's toilet – жіночий туалет (стр. 4)	2. Member of staff – член персоналу (стр. 4)
3. The rail yards – залізничні двори (стр. 9)	3. The day's discharge – розряд дня (стр. 5)	3. Chief of surgery – начальник хірургії (стр. 5)
4. An assiduous reader – старанний читач а. (стр. 13)	4. Rudy's deafness – глухота Руді (стр. 6)	4. President of the hospital – президент лікарні (стр. 5)
5. Glass door – скляні двері (стр. 15)	5. Rudy's eldest son – старший син Руді (стр. 7)	5. Removal of tonsils – видалення мигдалин (стр. 10)
6. Chicken soup – курячий суп (стр. 15)	6. Rudy's ear – вухо Руді (стр. 12)	6. Quiet time of the day – спокійний час дня (стр. 12)
7. Routine word – звичайне слово (стр. 18)	7. The old man's condition – (стр. 14)	7. The cycle of activity – цикл діяльності (стр. 12)
8. Room doors – кімнатні двері (стр. 19)	8. The hospital's elderly staff – літній персонал лікарні (стр. 17)	8. The time of death – час смерті (стр. 13)
9. Ill humour – хворий гумор (стр.20)	9. The hospital's surgeons – хірурги лікарні (стр.19)	9. A snapshot of lieutenant – знімок лейтенанта (стр. 15)
10. Appendix scar – апендикс рубця	10. Hospital's medical board – медичний	10. The cause of his deafness –

(стр. 20)	комітет лікарні (стр. 20)	причина його глухоти (стр. 19)
11.Exclusive talents – ексклюзивні таланти (стр. 21)	11.The surgeon’s room – кімната хірурга (стр. 21)	11.The side of his desk – сторона столу (стр. 20)
12.Ill humour – хворий гумор (стр. 25)	12.A man’s world – чоловічий світ (стр. 22)	12.The corner of his mouth –кут рота (стр. 22)
13.Household expenses – домогосподарські витрати (стр. 27)	13. Patient’s family – родина пацієнта (стр. 23)	13.The head off the hospital – начальник лікарні (стр. 23)
14.Rear fender – заднє крило (стр. 29)	14. The administrator’s office – офіс адміністратор (стр. 25)	14.Group of the surgeons – група хірургів (стр. 24)
15.A small tumor – маленька пухлина (стр. 29)	15. The patient’s wrist – зап’ястя пацієнта (стр. 29)	15.Case of the morning – випадок ранку (стр. 26)
16.Intriguing case – інтригуючий випадок (стр. 33)	16. The surgeon’s forceps – щипці хірурга (стр. 30)	16.The rest of the hospital – решта лікарні (стр. 28)
17.Professional interest – професійний інтерес (стр. 34)	17. A patient’s chart – діаграма пацієнта (стр. 31)	17. The purchase of the car – придбання автомобіля (стр. 29)
18.Medical clinic – медична клініка (стр. 35)	18. The patient’s mail – пошта пацієнта (стр. 32)	18. The monster of yours – ваше чудовисько (стр. 30)
19.Senior clerk – старший секретар (стр. 36)	19. The surgery’s judgement – рішення операції (стр.36)	19. The dapperness of the owner – пияцтво власника (стр. 32)
20.A busy corridor – заповнений коридор (стр. 37)	20. O’Donnell’s changes and progress зміни і прогрес О’Доннелла	20. Member of staff – член штату (стр. 33)

	(стр. 39)	
21. Autopsy protocols – аутопсійний протокол (стр. 38)	21. A dietitian's duty – обов'язок дієтолога (стр. 39)	21. A group of pictures – група зображень (стр. 36)
22. A hospital department – лікарняне відділення (стр. 45)	22. Flower's deal – угода Фловера (стр. 40)	22. The presence of the family – наявність сім'ї (стр. 39)
23. The hospital corridors – лікарняні коридори (стр. 45)	23. Rufu's complaint – скарга Руфуса (стр. 41)	23. Complains of pains – скажитись на болі (стр. 40)
24. Staff surgeons – штат хірургів (стр. 49)	24. Harry's office – кабінет Гаррі (стр. 42)	24. A telegram of love – телеграма любові (стр. 42)
25. Throat specialist – лор-спеціаліст (стр. 50)	25. The architect's profile – профіль користувача (стр. 44)	25. A piece of raisin pie – шматок пиріга із ізюмом (стр. 43)
26. Hospital beds – лікарняні ліжка (стр. 51)	26. The hospital's board – правління лікарні (стр. 49)	26. The subject of calories – тема калорій (стр. 49)
27. The scrub suit – чистий костюм (стр. 56)	27. The chairman's home – будинок голови (стр. 50)	27. The result of sampling – результат вибірки (стр. 50)
28. Slim figure – струнка фігура (стр. 57)	28. The hospital's reputation – репутація лікарні (стр. 52)	28. The majesty of an artifact – величність артефакту (стр. 51)
29. A quiet time – спокійний час (стр. 59)	29. The hospital's standards – стандарти лікарні (стр. 53)	29. Aprons of the cook-фартухи кухаря (стр. 52)
30. A lunch time – обідній час (стр. 60)	30. Brown's influence and plans – вплив і плани Брауна (стр. 55)	30. The service of food – їдальня (стр. 54)
31. Abdominal pains – черевна біль	31. A physician's diagnosis – діагноз	31. The back section of kitchen – задня

(стр. 68)	лікаря (стр. 56)	секція кухні (стр. 54)
32. Gray-haired nurse – сіро-волоса медсестра (стр. 70)	32. The doctor's knife – ніж лікаря (стр. 57)	32. A part of her domain – частина її домену (стр. 56)
33. A pretty girl – гарна дівчина (стр. 72)	33. The nursing school's teaching staff – професорсько-викладацький персонал школі (стр. 65)	33. A tumbler of barium – пробірка барію (стр. 59)
34. The diet trays – дієтичні лотки (стр. 75)	34. A patient's welfare – добробут пацієнта (стр. 64)	34. The path of the barium – введення барію (стр. 59)
35. Automatic dishwashers – автоматичні посудомийні машини (стр. 76)	35. A patient's blood – кров пацієнта (стр. 65)	35. The outline of organ – контур органу (стр. 60)
36. The chief dietitian – головний дієтолог (стр. 79)	36. The man's family – сім'я чоловіка (стр. 69)	36. A diet of milk – молочна дієта (стр. 61)
37. The steam tables – засторілі столи (стр. 80)	37. The patient's skull – череп пацієнта (стр. 70)	37. A diet of poached – яєчна дієта (стр. 61)
38. High-sounding title – багатообіцяюча назва (стр. 81)	38. O'Donnell's manner – манера О'Доннелла (стр. 69)	38. A change of scene – зміна сцени (стр. 63)
39. Sales graph – графік продажів (стр. 83)	39. Lucy's patient – пацієнт Люсі (стр. 72)	39. The balm of good music – приємна гарна музика (стр. 65)
40. Horn-rimmed glasses – окуляри з рогової оправою (стр. 86)	40. The doctor's arm – рука лікаря (стр. 72)	40. Currents of humanity – течії людства (стр. 68)
41. A red tackle – червона снасть (стр. 90)	41. The patient's appendix – додаток пацієнта (стр. 74)	41. The bell of the Church – дзвоник церкви (стр. 70)

42. The color pigments – кольорові пігменти (стр. 95)	42. The patient's chance – шанс пацієнта (стр. 78)	42. The sound of the bell – звук дзвоника (стр. 74)
43. The recovery room – приймальня кімната (стр. 96)	43. The body's defenses – захист тіла (стр. 80)	43. A group of interns – група інтернів (стр. 75)
	44. The patient's life – життя пацієнта (стр. 85)	44. A girl of ten – десятирічна дівчина (стр. 78)
	45. The patient's future – майбутнє пацієнта (стр. 90)	45. The charge of red – заряд червоного кольору (стр. 79)
	46. The doctor's directness – безпосередність лікаря (стр. 92)	46. The background of lemon yellow – лимонно-жовтий фон (стр. 83)
	47. The hospital's growth – зростання лікарні (стр. 93)	47. The presence of tumor – наявність пухлини
	48. Tomaselli's business – справа Томасселлі (стр. 95)	48. The president of the steel mill – президент металургійного комбінату (стр. 89)
	49. The lawyer's training – навчання юриста (стр. 99)	49. The chairman of directors – голова директорів (стр. 90)
	50. The phone's mouthpiece – мундштук телефону (стр. 100)	50. Thought of the boy – думка хлопчика (стр. 93)
		51. Telegram of love – любовне письмо (стр. 95)
		52. Problems of people – людські проблеми

		(стр. 95)
		53. Path of the hospital – лікарська тропа (стр. 99)
		54. Section of kitchen – розділ кухні (стр. 100)

SUMMARY

The presented paper deals with the functioning of the lexical-semantic field of the possessiveness in the novel "The Final Diagnosis" by A. Hailey.

The object of the work can be defined as semantic field of possessiveness in the literary text.

The aim of the research consists in analyzing the semantic field of possessiveness in the novel "The Final Diagnosis" by A. Hailey. It determined the accomplishment of such objectives as:

- to define the concept of "lexical-semantic field";
- to identify the main distinguishing features of the lexical-semantic field;
- to consider the principles of classification of the lexical-semantic field;
- to define and clarify the origin of the phenomenon of "possessiveness";
- to study the parts of speech that are characterized by the presence of possessiveness;
- to identify the factors that affect the usability of the structure N + N, N's N in A. Hailey's novel "The Final Diagnosis";
- to identify the factors that affect the usability of the construction N + of + N in A. Hailey's novel "The Final Diagnosis";
- to make a comparative description of the use of constructions in A. Hailey's novel "The Final Diagnosis".

Based on the considered theoretical materials, in the course of the research the possessive constructions in the novel by A. Hailey "The Final Diagnosis" were analyzed. Factors influencing the applicability of the possessive construction were mentioned and a comparative analysis of the possessive constructions in the novel was made.

Key words: *lexical-semantic field, lexical-semantic group, possessiveness, possessive relations, predicative constructions*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Нетреба Ганна Олександрівна, студентка 2 курсу, форми навчання денна, факультету іноземної філології спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти anyanetreba20@gmail.com

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Функціонування лексико-семантичного поля посесивності на матеріалі роману А. Гейлі «Остаточний Діагноз» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____